

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Vendula Tintěrová

Adaptace dítěte na prostředí mateřské školy z pohledu rodiče

Olomouc 2017

Vedoucí práce: Mgr. Alena Berčíková, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškerou literaturu a zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 20. 6. 2017

Vendula Tintěrová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce, Mgr. Aleně Berčíkové, Ph.D., za velmi cenné připomínky, rady a hlavně za metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat všem svým osmi konverzačním partnerům za jejich čas, který si udělali pro rozhovor se mnou. A na místě je i poděkovat mojí rodině, která mi byla velkou oporou.

OBSAH

ÚVOD.....	- 6 -
TEORETICKÁ ČÁST.....	- 8 -
1 SOUČASNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A MATEŘSKÁ ŠKOLA.....	- 8 -
1.1 ÚKOLY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	- 8 -
1.2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	- 9 -
1.3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	- 9 -
1.4 FUNKCE A PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	- 11 -
2 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU A RODINY	- 13 -
2.1 DÍTĚ A DĚTSTVÍ.....	- 13 -
2.2 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	- 14 -
2.3 PŘIPRAVENOST DÍTĚTE PRO MATEŘSKOU ŠKOLU.....	- 16 -
2.4 RODIČ A RODINA	- 17 -
2.4.1 DEFINICE RODINY A JEJÍ FUNKCE	- 17 -
2.4.2 RODIČE A JEJICH VZTAH K PŘEDŠKOLNÍMU ZAŘÍZENÍ.....	- 18 -
3 ADAPTACE DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU	- 21 -
3.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA A ADAPTAČNÍ REŽIM.....	- 21 -
3.2 VSTUP DÍTĚTE DO MATEŘSKÉ ŠKOLY	- 22 -
3.3 PRŮBĚH ADAPTACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	- 23 -
3.4 REŽIM DNE V MATEŘSKÉ ŠKOLE V KONTEXTU ADAPTACE	- 24 -
3.5 PROBLÉMY DĚTÍ PŘI ADAPTACI NA MATEŘSKOU ŠKOLU	- 25 -
3.6 UKONČENÍ ADAPTACE	- 27 -
EMPIRICKÁ ČÁST	- 29 -
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	- 29 -
4.1 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	- 31 -
4.2 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU A JEHO CHARAKTERISTIKA	- 32 -
5 INTERPRETACE A ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	- 35 -
5.1 PODSTATA ADAPTAČNÍHO REŽIMU	- 35 -
5.2 INFORMACE O ADAPTAČNÍM REŽIMU	- 40 -
5.3 ZÁJEM RODIČŮ O INFORMACE TÝKAJÍCÍ SE ADAPTAČNÍHO REŽIMU	- 44 -

5.4 MATEŘSKÁ ŠKOLA A ZAPOJENÍ RODIČŮ	- 46 -
6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	- 51 -
ZÁVĚR	- 55 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 56 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 59 -

ÚVOD

S nástupem dvouletých dětí do mateřských škol se stává téma adaptace velmi aktuálním. Většina zařízení určených pro děti mladších dvou let byla zrušena a rodiče, kteří potřebují jít do zaměstnání dříve, než dítě dovrší věku tří let, nemají většinou možnost dítě umístit do mateřské školy.

Vzdělávání předškolních dětí je v České republice definováno v zákoně č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a odborném a jiném vzdělávání, který byl vydán k 24. září 2004. Novela tohoto zákona č. 178/2016 zavádí s účinností od září 2017 povinné předškolní vzdělávání a zavádí individuální vzdělávání dětí jako možnou alternativu plnění povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole. Mění se pravidla přednostního přijímání dětí ke vzdělávání v mateřské škole (od září 2017 se bude týkat dětí starších čtyř let, od září 2018 dětí starších tří let, od září 2020 dětí od dvou let).

S účinností od září 2020 se rozšiřuje vzdělávání v mateřské škole na děti ve věku od dvou do tří let (mateřské školy budou muset mít pro dvouleté děti ze spádové oblasti vytvořené dostatečné kapacity). Zavádí se povinné snižování maximálního počtu dětí ve třídě z důvodu přítomnosti dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí dvouletých.

Změny nesouvisí pouze se vzděláváním dvouletých dětí v mateřských školách, se zavedením povinné předškolní docházky poslední rok před nástupem do základní školy, ale také s inkluzí, což je vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.

Do mateřských škol budou mířit stále mladší děti, které pro svoji adaptaci na prostředí v mateřské škole vzhledem ke svému fyziologickému vývoji budou klást úplně jiné nároky než jejich starší vrstevníci. Na jejich adaptaci budou kladeny jiné nároky ze všech stran. Dvouleté děti se samy pořádně nedokáží najíst, oblékají se s dopomocí, mnohé mají ve dvou letech ještě pleny, pijí z lahve s dudlíkem, mají dudlík, vyžadují odpolední odpočinek. Rády strkají věci do úst, takže mnohé hračky v mateřských školách pro ně jsou nevhodné. Nedokáží si samy hrát s ostatními dětmi, hrají si spíše vedle sebe a samy.

Kdežto starší děti ve věku od tří do šesti let mají na prostředí mateřské školy jiné nároky. Většina se jich sama nají, oblékne, napije, společně si pohrají. Na základě těchto opatření se stává toto téma aktuálním.

V rámci bakalářské práce se přikláníme k užívání terminologického aparátu Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání 2017, který pracuje s pojmy: Adaptace, adaptační režim, adaptační proces.

Cílem práce je poukázat na to, zda rodiče mají ponětí o tom, co adaptační režim v mateřské škole obnáší, zda o něm mají dostatek informací a v případě, že nemají, tak vědí-li kam a na koho se mají obrátit.

V **teoretické části** se zabýváme tím, co je úkolem současného předškolního vzdělávání. Zmiňujeme se o legislativním ukotvení předškolního vzdělávání a o Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, který byl díky změnám na základě zák. č.178/2016 Sb., upraven s účinností od 1.9 2017. Zmiňujeme se o funkcích a prostředí mateřské školy.

Práce je zaměřena na rodiče dětí předškolního věku. Musíme se tedy v teoretické rovině zmínit o charakteristice dítěte předškolního věku a dětství, připravenosti dítěte na mateřskou školu, o tom, jak vypadá rodina, kdo jsou rodiče, jaký mají rodiče vztah k předškolnímu zařízení. A v neposlední řadě definovat adaptaci ve vztahu k adaptačnímu režimu, vstupu dítěte do mateřské školy, jejímu průběhu, kontextu v režimu dne, problémům a samozřejmě k ukončení adaptace jako takové.

V **empirické části** se věnujeme charakteristice výzkumného šetření, definujeme výzkumný vzorek, interpretujeme a analyzujeme získaná data, která na závěr vyhodnocujeme ve čtyřech oblastech. Tyto oblasti se týkají podstaty adaptačního režimu, informací o adaptačním režimu, zájmu rodičů o informace, které se týkají adaptačního režimu a zapojení se rodičů do dění v mateřské škole.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOUČASNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A MATEŘSKÁ ŠKOLA

V této kapitole se věnujeme úkolům předškolnímu vzdělávání, legislativnímu ukotvení, Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), funkcím a prostředí mateřské školy.

1.1 ÚKOLY PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Pod předškolním vzděláváním si obecně představíme vzdělávání před nástupem do základní školy k povinnému základnímu vzdělávání. Ale předškolní vzdělávání nespočívá pouze v přípravě dítěte na vstup do základní školy.

„Předškolní vzdělávání (angl. preprimary education), preprimární vzdělávání, zabezpečuje uspokojování přirozených potřeb dítěte a rozvoj jeho osobnosti. Podporuje zdravý tělesný, psychický i sociální vývoj dětí a vytváří tak předpoklady pro jejich pozdější vzdělávání.“ (Šmelová, 2004, s. 104, s. 105)

Podle RVP PV je úkolem institucionálního vzdělávání doplňovat a podporovat rodinnou výchovu. Předškolní vzdělávání by mělo smysluplně obohacovat denní program dítěte v průběhu jeho předškolních let a poskytovat dítěti odbornou péči. Předškolní vzdělávání usiluje o to, aby první vzdělávací krůčky dítěte byly stavěny na promyšleném, odborně podepřeném a lidsky i společensky hodnotném základě. Usiluje o to, aby čas prožitý v mateřské škole byl pro dítě radostí, příjemnou zkušeností a zdrojem dobrých základů do života i dalšího vzdělávání. Dle RVP PV je jeho úkolem také rozvíjet osobnost dítěte, podporovat jeho tělesný rozvoj a zdraví, podporovat osobní spokojenost a pohodu, napomáhat dítěti v chápání okolního světa a motivovat jej k dalšímu poznávání a učení. (RVP PV, 2017, s. 6, s. 7)

1.2 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání v České republice je definováno zákonem č. 561/2004 sb. o předškolním, základním, středním, vyšším a odborném a jiném vzdělávání, který byl vydán k 24. září 2004 ve znění pozdějších předpisů (školský zákon).

Dále předškolní vzdělávání upravují vyhlášky. Vyhláška ze dne 21. května 2012, o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb. a novelizovanou vyhláškou o předškolním vzdělávání 280/2016 sb.

K vyhláškám týkajícím se předškolního vzdělávání náleží i vyhláška ze dne 25. května 2011, kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, která byla novelizována vyhláškou č. 27/2016 Sb.

Předškolní vzdělávání je také součástí tzv. Bílé knihy - Národního programu rozvoje vzdělávání v České Republice, kde se formuje vládní strategie v oblasti vzdělávání. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává podněty pro práci škol. V oblasti předškolního vzdělávání se týká například vypracování RVP PV, a v něm nově formulovaných rámcových cílů, obsahů a předpokládaných výsledků vzdělávání (kompetencí dítěte). Zároveň stanovuje podmínky, za nichž může být předškolní vzdělávání uskutečňováno. Zabezpečuje aplikaci RVP PV podle konkrétních podmínek škol a dětí - školní kurikula, atp. (Bílá kniha, 2001, s. 46)

1.3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

RVP PV vychází z filozofie celoživotního vzdělávání a do popředí staví dítě s jeho přirozenými potřebami.

„Program počítá s vyvážeností spontánních a řízených aktivit. Jednotlivé oblasti vzdělávání jsou odlišeny na základě vztahů, které si dítě postupně vytváří k sobě samému, k druhým lidem i k okolnímu světu. Naplnění jednotlivých oblastí konkrétními činnostmi je již věcí každé školky. Jednodušeji řečeno rámcový program dává mateřským školám na jedné straně větší volnost ve vedení dítěte, na druhé straně je chápán jako důležitý článek ve vzdělávání

dítěte.“ (Klégerová, 2003, s. 41, s. 42)

Předškolní vzdělávání nabízí vhodné vzdělávací prostředí, pro dítě vstřícné, podnětné, zajímavé a obsahově bohaté, v němž se dítě může cítit jistě, bezpečně, radostně a spokojeně a které mu zajišťuje možnost projevit se, bavit a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem. Vzdělávání je důsledně vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí, včetně vzdělávacích potřeb speciálních. Každému dítěti je poskytnuta pomoc a podpora v míře, kterou individuálně potřebuje, a v kvalitě, která mu vyhovuje. (RVP PV, 2017, s. 7).

V rámci RVP PV 2017 je zmíněno že, předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny a dbá na to, aby tato vývojová specifika byla při vzdělávání dětí v plné míře respektována. Vzdělávací obsah RVP PV obsahuje jako jednu ze svých podmínek naplňování adaptačního režimu pro nově přichozí děti do mateřské školy.

RVP PV zdůrazňuje spolupráci rodiny a školy například následovně:

„Spoluučast rodičů na předškolním vzdělávání je plně vyhovující, jestliže:

- *Ve vztazích mezi zaměstnanci školy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.*
- *Učitelé sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.*
- *Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, podle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje.*
- *Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*“ (RVP PV , 2017, s. 34).

1.4 FUNKCE A PROSTŘEDÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Mateřská škola má v souladu se specifickými zvláštnostmi jednotlivých dětí své specifické **funkce**, kterými jsou dle Šmelové:

Funkce pečovatelská: předškolní vzdělávání se snaží maximálně přizpůsobit vývojovým, fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Respektuje vývojová specifika dětí. Péče o děti je důsledně vázaná k jeho individuálním potřebám a možnostem.

Funkce vzdělávací: předškolní instituce poskytuje předškolní vzdělávání, v rámci něhož probíhá rozvoj dítěte, jeho učení a poznání, a tímto jsou vytvářeny předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Základem je přirozená dětská hra. K rozvoji dítěte jsou využívány vhodné metody, zejména prožitkové a kooperativní učení. Hra a činnosti jsou založené na přímých zážitcích dítěte.

Funkce socializační: mateřská škola doplňuje rodinnou výchovu. V úzké vazbě na rodinu je pak místem druhotné socializace dítěte. Podporuje vytváření vztahů mezi dětmi, ale i vztahy dítěte k dospělému. Dítě se učí žít ve společnosti druhých s respektováním pravidel přátelského a společenského soužití. Dítě je chápáno jako aktivní subjekt podílející se na utváření společenské pohody v sociálním prostředí.

Funkce integrační: mateřská škola se spolupodílí na vytváření základů klíčových kompetencí a vytváří tak předpoklady pro celoživotní vzdělání a snazší uplatnitelnost dítěte ve společnosti.

Funkce personalizační: představuje podporu individuality každého dítěte, podporuje v získávání osobní samostatnosti, schopnosti projevit se jako svébytná osobnost působící ve svém okolí. K dítěti je přistupováno s ohledem na jeho individuální zvláštnosti, respektuje kognitivní a učební styl a učební strategie v souladu s cíli předškolního kurikula. (Šmelová, 2006, s. 119)

Každá mateřská škola nabízí rozmanité **prostředí** pro děti předškolního věku.

Brierley píše, že čím je rozmanitější a přizpůsobenější prostředí jednotlivcům, tím vyšší bude úroveň výkonnosti a úspěšnosti populace jako celku, protože takové prostředí umožňuje optimální rozvoj jedince. Každý jedinec totiž vzhledem ke svému odlišnému dědičnému

vybavení potřebuje jiné prostředí. Takové prostředí pak umožní rozvoj tohoto jedince. (Brierley, 1996, s. 98)

Na dítě již od narození působí mnoho vlivů, které ovlivňují jeho vzdělávání. Můžeme je obecněji rozčlenit na oblasti: rodina, škola, společnost. Přičemž prostředí rodiny hraje důležitou roli při prvotní socializaci. Rodiče na své děti mohou totiž přenášet své ambice a očekávání. Při druhotné socializaci hraje důležitou roli mateřská škola, pedagog v mateřské škole, podnětnost předškolního vzdělávání a také vztahy mezi předškolním zařízením a požadavky základní školy. (Šmelová, 2014, s. 15)

Mateřská škola by měla být prostředím, které by mělo naplňovat potřeby dětí.

„V předškolním věku dítě vnímá všechno bezprostředně, samozřejmě, vysvětlení na své otázky přijímá od autority bez pochybností. Jistota a pocit bezpečí, které získá ve vztazích ke svému okolí, k rodičům, ale i k lidem ve své blízkosti, je budou provázet po celý život. Pro dítě je tedy velmi důležité, jak se v mateřské škole cítí, jak se naučí orientovat v sociálních vztazích, jak dokáže navazovat kontakty s ostatními dětmi, jak bude vycházet s autoritou učitelky a jak je celkově spokojené.“ (Klégerová, 2003, s. 40)

V první kapitole jsme se seznámili se současným předškolním vzděláváním a mateřskou školou. V následující kapitole se budeme věnovat charakteristice dítěte předškolního věku a rodiny.

2 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU A RODINY

V této kapitole si vymezíme stručně dítě, dětství, dítě předškolního věku, připravenost dítěte na mateřskou školu. Seznámíme se definicí rodiny a s funkcemi rodiny, vymezíme si postavení rodiče ve vztahu k předškolnímu zařízení.

2.1 DÍTĚ A DĚTSTVÍ

„V řadě zemí, byl odedávna považován příchod dítěte za šťastnou událost. Novorozeně bylo obdarováno, rodiče přijímali blahopřání. Ve starověkém Řecku zavěšovali na dveře domu, kde se narodil chlapec, jako symbol jeho budoucí občanské zdatnosti olivové větévky. Tam, kde se narodilo děvčátko, zavěšovali jako symbol jeho pracovitosti vlněné stužky.“ (Opravilová, 2002, s. 4)

„Dítětem se rozumí lidská bytost mladší 18 let, pokud zletilost není zákonem stanovena dříve.“ (Úmluva o právech dítěte, 1990, s. 10)

Někteří odborníci vnímají dětství a dítě následovně:

Montessori odděluje dětství od dospělosti, dětství považuje za svébytný stav, který má být ochraňován, který má mít příležitost a podmínky pro svůj vlastní rozvoj, a potřebuje jiné zacházení než dospělý. (Šmelová, 2004, s. 9)

Steiner dětství nevnímá jako pouhé období, které je přípravou pro život, ale poukazuje na nezbytnost ochrany dítěte, a to v souvislosti s jeho vlastními zájmy a potřebami. Dětství považuje za období života s uplatňováním vlastních práv. (Šmelová, 2004, s. 9)

Průcha, Walterová a Mareš definují dítě jako lidského jedince v životní fázi od narození do období adolescence. Dětství chápou jako počáteční životní období, které začíná narozením dítěte a končí počínající adolescencí (tj. přibližně ve věku 14-15 let). (Šmelová, 2004, s. 10)

Dětství je pak chápáno jako období růstu a vývoje, je to doba, kdy se odehrávají zásadní změny ve vývoji jedince, nelze ji časově přesně ohraničit. Délka období dětství se liší podle společenských a individuálních podmínek. (Opravilová, 2002, s. 12)

Z uvedených informací vyplývá, že dítě je pro rodinu darem, že jej máme opatrovat

a ochraňovat, starat se o něj. Je to zvláštní etapa našeho života, kterou prochází všichni lidé, ale každý autor si jeho definici vykládá trochu jinak.

2.2 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Dle Matějčka termín „předškolní“ označuje dobu před školou. Je to podle něj příprava na významné věci budoucí. V tomto období dítě vospívá ve všech stránkách. Rozvíjí se v tělesné, pohybové, citové, intelektové i společenské oblasti. Dítě je velmi aktivní, má zájem samo se rozvíjet. (Matějček, 2005, s. 138, s. 139)

Dle Vágnerové trvá předškolní období od 3 do 6 let. Konec předškolního období není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, tedy nástupem dítěte do základní školy. Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti dítěte na rodinu. (Vágnerová, 1999, s. 75)

V předškolním období dítě vospívá po všech stránkách - tělesné, pohybové, intelektové, citové i společenské. Je velice aktivní, většinu podnětů si opatří samo vlastním úsilím a podle svého zájmu. (Matějček, 225, s. 139)

Rozvíjí se také v oblasti jemné a hrubé motoriky. Začínají se výrazně měnit jeho tělesné proporce.

Proto se v oblasti **tělesného** a **motorického vývoje** začínáme setkávat s výraznými změnami tělesné konstituce dítěte, mizí batolecí zaoblenost, dítě se postupně zeštíhluje a vytahuje. Dítěti se prodlužují končetiny, odděluje se hrudník od břicha, dovršuje se osifikace zápěstních kůstek, která souvisí s rozvojem jemné motoriky. Rozvíjí se mozek a zraje centrální nervová soustava. Dítě předškolního věku je neustále v pohybu. Koordinace jemné a hrubé motoriky je podstatně kvalitnější než u batolete. (Petrová, 2014, s. 28)

Poznávání se v tomto věku projevuje především v zaměřenosti na nejbližší svět a pravidla, která v něm platí. Dítě interpretuje realitu tak, aby pro něj byla srozumitelná a přijatelná. Tento přístup se u předškoláků projevuje i formou konfabulace - nepravé lži, kdy dítě kombinuje reálné vzpomínky s fantazijními představami, které jsou ovlivněny nedostatečnou zralostí dítěte v tomto vývojovém období. (Vágnerová, 1999, s. 76)

Fantazie má v tomto období velký význam. Je nezbytná pro citovou a rozumovou

rovnováhu dítěte. Dítě má potřebu alespoň občas přizpůsobovat realitu svým potřebám a interpretovat ji bez ohledu na objektivní skutečnost. (Vágnerová, 1999, s. 79)

„Vnímání je vázáno na aktivní činnost dítěte. Dítě umí rozlišovat doplňkové barvy, sluchově je schopno rozlišovat různé zvuky. Významným zdrojem zážitků je neustále hmat, hmatem dovede rozlišit vlastnosti předmětu a také je pojmenovat. Vjemy jsou subjektivně zabarvené, nepřesné je vnímání času a prostoru.“ (Plevová, 2006, s. 24)

Paměť předškolních dětí je mimovolní, ale začíná se projevovat i paměť úmyslná. Převládá mechanická paměť, ale začíná se rozvíjet i paměť slovně logická. Pozornost je z počátku nestálá, ale s postupem věku se dokáže dítě déle soustředit. V tomto období se velmi rozšiřuje slovní zásoba a rostou vědomosti o okolním světě. Rozvíjí se smysl pro humor, dítě prožívá radost z volnosti a spontánnosti. S citovým vývojem předškolního dítěte souvisí také chápání základních morálních hodnot dobra a zla. (Plevová, 2006, s. 25)

Sociální city se vyvíjí ve dvou směrech a to ve vztahu k dospělým lidem a vrstevníkům, přičemž na počátku dominují především vztahy k dospělým, později vztah k dětem, které potřebuje dítě ke společné hře. (Plevová, 2006, s. 26)

Dále co se týká sociální oblasti, tady je důležitá příležitost ke kontaktu s vrstevníky, protože veškeré zkušenosti z tohoto kontaktu jsou do budoucna pro dítě ziskem. Netýká se to pouze kladných, ale i záporných zkušeností. Děti se vzájemně učí a vychovávají. U dětí z dobrých sociálních podmínek převládá sebedůvěra a optimismus. Naopak nejistotou, úzkostí, negativními postoji, pak trpí děti z rodin příliš autoritativně vedených, děti z ústavní péče, nebo děti deprivované. (Petrová, 2014, s. 31)

V oblasti **emočního vývoje** jsou předškolní děti velmi ovlivněny city. City ovlivňují celou psychiku dítěte. Jsou jakýmsi hnacím motorem aktivity dítěte. V této oblasti dochází k nápodobě citů, které vidí dítě ve svém okolí. Objevuje se smysl pro dodržování pravidel, děti jsou citově rezervované k cizím osobám, naopak známé lidi přijímají velmi vstřícně. (Petrová, 2014, s. 31)

V předškolním věku se dítě rozvíjí ze všestranně, je velmi důležité jej proto rozvíjet a podporovat ve všech jeho aktivitách.

2.3 PŘIPRAVENOST DÍTĚTE PRO MATEŘSKOU ŠKOLU

Pojem školní připravenost se velmi často zaměňuje s pojmem školní zralost, ale oba tyto pojmy jsou rozdílné. Mají různé definice.

Zatímco pojem školní zralost je vysvětlován jako „*stav dítěte projevující se v takové vývojové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy,*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 304) nebo dle autorek Bednářové a Šmardové jako „*dosažení takového stupně vývoje v oblasti fyzické, mentální, emocionálně - sociální, aby se dítě bylo schopno bez obtíží účastnit výchovně vzdělávacího procesu, nebo alespoň bez větších obtíží, nejlépe s radostí a dychtivostí.*“ (Bednářová a Šmardová, 2011, s. 2)

Naopak školní připravenost je definována podle Bednářové a Šmardové jako pedagogický termín, zahrnující kompetence dítěte v oblasti kognitivní, emocionálně- sociální, pracovní a somatické. Tyto oblasti nabývá dítě prostřednictvím učení a sociálních zkušeností, které převážně zprostředkovává prostředí mateřské školy. (Bednářová a Šmardová, 2011, s. 2)

Proto školní připravenost zahrnuje jak úroveň biologického a psychického vývoje dítěte, tak i dispozice vytvářené na základě učení a vlivem konkrétního sociálního prostředí. Souvisí se vstupem dítěte do školy. Dítě se připravuje v rodině a většina dětí také v prostředí mateřské školy. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 301)

Dle Matějčka by dítě zralé pro mateřskou školu mělo umět běhat, skákat, jezdit na trojkolce. Mělo by zacházet s tužkou, mít zájem o knížky a soustředit se na jednoduchá vyprávění. Mělo by umět mluvit v delších větách, vyjádřit svá přání a potřeby a rozumět běžným pokynům. Období vzdoru, které se obvykle naplno projevuje kolem druhého roku, už pomalu ustupuje, a dítě lépe přijímá společenské požadavky. (Matějček, 2005, s. 143, s. 144)

„Lépe si pamatuje a má zájem o učení. Však také už umí různé písničky, říkanky nebo básničky. Jí samo lžičkou, pije z hrnečku a už se nepobryndá, leda nějakým nedopatřením. Spí celou noc a nepomocuje se ve dne ani v noci. Oblékne se skoro úplně a nebyť takových civilizačních vymožeností, jako jsou knoflíky, přezky, tkaničky u bot, zipy a podobné věci, bylo by prakticky v oblékání samostatné. Myje si ruce a dovede se utřít. Má zájem o práce v domácnosti a rádo je napodobí. Rádo „pomáhá“ každému, kdo něco zajímavého dělá.“ (Matějček, 2005, s. 135, s. 136)

Dítě také má rádo dětskou společnost a dovede druhé děti přijímat jako partnery ve hře, dovede si s druhými dětmi hrát. Vedle svébytnosti vlastní osoby, svého vlastního já, chápe dítě i reálnou existenci druhých dětí, a učí se je respektovat. (Matějček, 2005, s. 135, s. 136)

Každé dítě je ale individualita, takže neznamena, že výše uvedené charakteristiky se týkají všech dětí, které nastupují do předškolního zařízení. Mezi dětmi jsou velké individuální rozdíly.

2.4 RODIČ A RODINA

V této podkapitole si vymezíme, jak je definována rodina, jaké má rodina funkce, jaké je postavení rodičů ve vztahu k předškolnímu zařízení.

2.4.1 DEFINICE RODINY A JEJÍ FUNKCE

Rodina představuje nejvhodnější prostředí pro naplňování základních lidských potřeb. Měla by být místem, kde dítě uspokojuje především potřeby jistoty a bezpečí. Je malou soukromou skupinou se silnými citovými vazbami. (Oprailová, 2002, s. 4)

„ Rodina poskytuje základní citovou jistotu, bezpečí při všech událostech, útočiště, k němuž se můžeme uchýlit v situacích ohrožení a bolesti. Už předškolní dítě se zájmem poznává svět mimo rodinu a navazuje k němu četné vztahy, ale přece jen ještě zůstává i v pozdějších školních letech hluboce zakotveno v rodině.“ (Langmajer, Krejčíková, 2006, s. 153)

Podle Heluse je rodina jednou ze základních strukturálních složek společnosti. Je základní složkou, co se týče zajišťování péče o děti a mládež, zejména pak o vytváření prvopočátečních předpokladů rozvoje osobnosti v socializačním procesu. (Helus, 2007, s. 135)

„V rodině probíhá tzv. primární socializace - realizuje se v ní první kontakt dítěte se společností a kulturou. Rodina tím, jak s dítětem jedná, jaké k němu zaujímá postoje, jakou vytváří oporu pro jeho vývoj, jakou citlivostí je zahrnuje, mu zprostředkovává zvládání základních vzorců sociokulturního chování a myšlení. A díky nim dítě rozvíjí své vztahy k sobě samému, druhým lidem, širšímu sociálnímu okolí, k věcem a úkolům.“ (Helus, 2007, s. 135)

Po primární socializaci následuje sekundární socializace, která je reprezentovaná školou, která zde sehrává významnou úlohu. Do sekundární socializace se však promítají jak pozitivní, tak i negativní efekty rodinného působení, oboje někdy s dalekosáhlými důsledky. (Helus, 2007, s. 135)

Každá rodina plní od počátku svého vzniku nějaké své určité **funkce**. Dle literatury jsou funkce následující:

- biologicko-erotickou
- ekonomicko-zabezpečovací
- emocionální
- výchovnou.

*„**Biologicko-erotická funkce** spočívá v zajišťování reprodukce lidské společnosti, v regulaci pohlavního života, ve vytváření potřebných podmínek pro život dítěte a členů rodiny.*

***Ekonomicko-zabezpečovací funkce** představuje zapojení členů rodiny do pracovního procesu. S tím souvisí ekonomické a materiální zabezpečení rodiny.*

***Emocionální funkce** má podstatu ve vytváření prostředí, v němž existují intenzivní citové vazby, prostředí naplněné pohodou, pocitem bezpečí a lásky. Emocionalita patří k nejdůležitějším faktorům soudržnosti rodiny.*

***Výchovná funkce** představuje dlouhodobé a cílevědomé působení rodiny na děti, a to s respektováním jejich potřeb a zájmů.“ (Šmelová, 2004, s. 89)*

2.4.2 RODIČE A JEJICH VZTAH K PŘEDŠKOLNÍMU ZAŘÍZENÍ

Rodiče (zákonní zástupci) jsou prvními průvodci dítěte životem. Rodiče vidí, jak se jejich dítě rozvíjí a vyvíjí od nejútlejšího dětství. Rodiče mají přehled o jejich silných a slabých stránkách. (Berčíková, 2014, s. 40)

Podle Zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, je rodičem ten, kdo pečuje o nezletilé dítě, kdo jej zastupuje a spravuje jeho jmění. Rodič má rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Svým chováním má být příkladem pro svoje děti.

Při vstupu dítěte do předškolního zařízení se mění identita rodiče. Rodiče již o dítě nepečují celý den, jak na to byli zvyklí, nýbrž jejich funkci přebírá částečně mateřská škola. V mateřské škole se také setkávají s jinými rodiči, se kterými se mohou dělit o svoje postřehy, mohou si s nimi povídat o dění v mateřské škole. (Niesel, Griebel, 2005, s. 29)

„Někteří rodiče mají zájem spolupracovat s mateřskou školou, nabízejí různé aktivity i pro ostatní děti. Jiní rodiče mohou být uzavřenější. Dochází ke změně rolí dětí, ale také jejich rodičů, neboť role souvisí se sociálním postavením v určitém systému, v našem případě v mateřské škole. Mateřská škola má své normy a pravidla vztahující se ke způsobům chování.“ (Niesel, Griebel, 2005, s. 29)

Rodiče mají před nástupem dítěte do předškolního zařízení určitá očekávání.

„Očekávání rodičů od mateřské školy:

- *příprava dítěte na vstup do ZŠ*
- *kolektiv vrstevníků*
- *celkový rozvoj dítěte*
- *atraktivní a zajímavá náplň*
- *pomoc při výchově dětí*
- *pěkný přístup k dětem*
- *šťastné dítě, které se do MŠ těší.“* (Šmelová, 2006, s. 143)

Dle Niesel a Griebel rodiče začínají uvažovat, kterou mateřskou školu pro své dítě vyberou, již dlouho předtím, než dítě do mateřské školy přihlásí. Také mají obavy, aby vstup dítěte do mateřské školy byl co nejméně problematický. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

Některé mateřské školy nabízejí možnost odpoledního hraní s rodiči. Rodič přijde v rámci odpoledne s dítětem do mateřské školy na hodinu, dvě, aby se dítě seznámilo především s prostředím mateřské školy. Tuto možnost ovšem nenabízejí všechny mateřské školy, záleží na individuální domluvě rodičů s pedagogem. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

„Rodiče většinou mají minimální představu o prostředí a chodu mateřské školy, neznají možnosti adaptace a rizika spojená s pobytem dítěte v novém, cizím prostředí. V mnohých mateřských školách se stalo zvykem organizovat hned na začátku školního roku schůzku s rodiči.“ (Splavcová, Kropáčková, 2016, 114)

Mateřské školy nabízejí nejčastěji v měsících od ledna do června v rámci svých adaptačních programů většinou dny otevřených dveří spojené se zápisem, zápisy, schůzky s rodiči dětí, které v následujícím školním roce budou navštěvovat předškolní zařízení. Dále může mateřská škola nabízet individuální návštěvu předškolního zařízení, aby si jej rodič i dítě mohli společně prohlédnout. Aby měli možnost seznámit se s prostředím, do kterého jejich dítě bude v následujícím školním roce pravidelně docházet. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12)

Ve druhé kapitole jsme se tedy seznámili s tím, co rozumíme pod pojmem dítě, dětství, předškolní věk, kdo je považován za rodiče a co je rodina. Vymezili jsme si vztah rodiče k předškolnímu zařízení a v následující kapitole se budeme věnovat adaptaci.

3 ADAPTACE DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU

V této kapitole si vymezíme adaptaci, zmíníme se o adaptačním režimu v mateřské škole, popíšeme si, jak vstupuje dítě do mateřské školy, jak probíhá adaptace v mateřské škole. Dále se zmíníme o režimu dne v mateřské škole v kontextu adaptace a o problémech dětí při adaptaci na mateřskou školu. Závěrem si popíšeme, kdy je adaptace většinou úspěšně ukončena.

Adaptace je proces, který se týká mnoha vědeckých disciplín. Pro pedagogy je nejdůležitějším pojmem „sociální adaptace“, která je v pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 12) definována jako „*přizpůsobení se člověka novým sociálním podmínkám*“, k čemuž při nástupu dítěte do mateřské školy dochází bezpodmínečně.

3.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA A ADAPTAČNÍ REŽIM

V mateřské škole se adaptační režim týká především měsíců září a října, kdy mezi děti v mateřské škole zavítají „nováčci“. V některých případech se adaptace protáhne i na listopad, potažmo na prosinec, protože velice záleží hlavně na dítěti, jak se s adaptací na mateřskou školu, i se vším co se k ní vztahuje, vypořádá. (Těthalová, 2012, s. 12)

Všechny děti se při vstupu do mateřské školy musejí vyrovnávat s novými lidmi okolo sebe, s novými autoritami, s vrstevníky, novým prostředím, režimem dne v mateřské škole, s jiným výchovným stylem, než byly zvyklé v rodině. Vyrovnávají se také s novými pravidly, která jsou v mateřské škole nastavená. (Těthalová, 2012, s. 12, 13)

Podle Těthalové po pominutí první počáteční fáze adaptace, kdy dítě již nepláče, ale nezapojuje se do činností, je důležité každé malé zapojení dítěte do čehokoliv velmi ocenit a pochválit. Vyplatí se podporovat touhu dítěte po samostatnosti, po pomoci pedagogovi. (Těthalová, 2006, s. 13)

„Ve většině mateřských škol je zavedený adaptační režim, s nímž škola seznamuje rodiče například na svých webových stránkách nebo v řádu školy. V některých školách se setkáte s tím, že v rámci adaptačního režimu do školky s dítětem chodí jeho rodiče, pobývají s ním ve třídě a pomáhají mu překonat „krušné začátky“. (Těthalová, 2012, s. 12, s. 13)

3.2 VSTUP DÍTĚTE DO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Dle Těthalové si s sebou dítě do mateřské školy nese nejen nový pytel svého oblečení, bačkory, ale i jedinečný temperament, který určuje, jak bude reagovat na nové, neznámé a nezvyklé situace. (Těthalová, 2006, s. 13)

Vstup dítěte do mateřské školy je vnímán jako „přechod“ v životě dítěte a rodičů. Tyto přechody souvisí s událostmi v životě rodiny a vnášejí do ní změny, který souvisí s určitými požadavky. Těmito požadavky jsou např. změny rolí dítěte, střídání pobytu dítěte mezi mateřskou školou a rodinou, zvládání stresu, emocí atp. (Těthalová, 2006, s. 13)

Období, ve kterém dítě vstupuje do mateřské školy, není pro mnoho dětí zrovna jednoduchou záležitostí. Pro spoustu dětí je to první životní krok. Z bezpečného domova se dítě osamostatní a jde vstříc novým dobrodružstvím do mateřské školy. (Andrašší, 2015, s. 17)

Těthalová uvádí, že „*mateřská škola bývá prvním vstupem dítěte do širší společnosti, dítě se poprvé setkává s cizími lidmi, aniž by bylo v doprovodu rodičů. Tedy zůstává samo s nepřibuznými lidmi.*“ Většina předškolních dětí navštěvuje mateřskou školu. Některé děti navštěvují mateřskou školu i několik let, proto se cítí v režimu mateřské školy jako doma. Některé děti ovšem vstupují do mateřské školy až poslední rok před nástupem do základní školy. (Těthalová 2012, s. 12, 13)

Dle Matějčka platí, že děti, které nemají možnost chodit do mateřské školy, jsou do jisté míry ochuzovány. Do mateřské školy by měly podle něj mít volný přístup v podstatě všechny děti. Samozřejmě se najdou i děti, které jsou úzkostné, mají jiné rysy osobnosti, a těmto dětem odloučení od rodiny a zapojení do společnosti dělá problémy. Pro tyto děti mají mateřské školy zavedeny adaptační režimy. (Matějček, 1996, s. 49)

Silnou stránkou mateřské školy je také to, že mateřská škola dokáže u dětí rozvíjet účelové návyky (hygiena, oblékání, udržování pořádku atp.) a dovednosti (zacházení s tužkou, barvičkami atp.). (Matějček, 2005, s. 142)

„Mateřská škola je však zpravidla přístupnější novým poznatkům z pedagogiky a psychologie než běžná rodina. Její silnou stránkou jsou především znalosti a zkušenosti, jak vést děti k účelným hygienickým návykům, jak se chovat při jídle, jak zacházet s hračkami, jak se obsloužit na záchodě atd., nehledě na zacházení s psacím a výtvarným náradím a k jiným formám přímé přípravy na školu.“ (Matějček, 2005, s. 142)

3.3 PRŮBĚH ADAPTACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

To, jak si dítě na mateřskou školu přivykne, závisí mimo jiné i na jeho věku. Jinak si na ni bude přivykat dítě ve věku dvou a půl let, jinak dítě čtyřleté, pětileté. Adaptace také závisí na tom, z jakého prostředí dítě přichází, zda jde z péče babičky, matky, nebo třeba chůvy. (Těthalová, 2007, s. 10)

Každé dítě je úplně jiné, tudíž u každého probíhá přizpůsobení se mateřské škole a jejímu prostředí jinak. Většinou si děti zvyknou ale rychle, někdy rychleji, než by sami rodiče čekali. Někdy dokonce rodiče sami adaptaci dítěte komplikují. Zbytečně dlouho se s dítětem loučí v šatně, mávají mu okýnkem, nebo přes okna, potřebují „moře pusinek“ před rozloučením atp. (Těthalová, 2012, s. 13).

Dítě bychom měli na mateřskou školu přivykat postupně. Měli bychom usilovat o to, aby změny pro dítě byly co nejmenší. Situaci v mateřské škole bychom měli přizpůsobit tak, aby se „podobala“ situaci v rodině. Je lepší, aby děti v mateřské škole z počátku byly v menších skupinách, nebo podskupinách. (Niesel, Griebel, 2005, s. 17)

Zacházení učitelky by se z počátku mělo co nejvíce podobat tomu, jak s dítětem doma zachází matka nebo rodiče. Tento postup dítě nepřetěžuje, naopak mu poskytuje oporu. Nenecháme dítě v nezvyklých situacích samotné, ale zabezpečíme, aby se mohlo obrátit na známou osobu. (Niesel, Griebel, 2005, s. 17)

Dítěti umožníme kontrolu nad změnami tím, že mu řekneme informace o tom, co se bude dít, aby se na to dítě mohlo připravit. (Niesel, Griebel, 2005, s. 17)

„Nejprve se bude dítě snažit v mateřské škole zorientovat. Ve skupině se bude chovat jako pozorovatel a bude vyčkávat. Jeho hra není ještě intenzivní a vytrvalá, třídu prozkoumává nejprve pozvolna.

Asi od druhého týdne se bude snažit najít si své místo ve skupině. Může se stát, že při tom dojde ke konfliktům s jinými dětmi. Může se také projevovat nedostatek odpoledního odpočinku a častěji se stane, že dítě jde ráno do mateřské školy s nechutí nebo tam také vůbec jít nechce. Tyto reakce nejsou ničím zvláštním, jsou normální. Každé dítě potřebuje na adaptaci svůj čas.“ (Niesel, Griebel, 2005, s. 98)

Dle Splavcové a Kropáčkové adaptační proces dětí by měl probíhat velmi citlivě, šetrně,

s ohledem na dětskou individualitu. Dítě i rodiče si potřebují postupně zvykat na nové prostředí, na učitelky, další dospělé v okolí, na kolektiv dětí, na odpoutání od rodičů. Proto by měla být adaptace postupná a promyšlená. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 84, s. 85)

Pobyt dítěte v mateřské škole by se měl po dohodě s rodiči postupně „dávkovat“. Adaptační program, režim, by měl být součástí školního vzdělávacího programu. O průběhu adaptace by učitelky měly s rodiči hodně komunikovat, aby nedocházelo ke zbytečným problémům a nedorozuměním. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12)

Adaptace v mateřské škole se dělí na dvě fáze:

- období před vstupem do mateřské školy - kdy v rozmezí od ledna do června předchozího školního roku nabízí mateřské školy dny otevřených dveří, zápis do mateřské školy, různé akce a po individuální domluvě také nabízí možnost návštěvy předškolního zařízení. Dále nabízí schůzky s rodiči dětí, které nastoupí po prázdninách k předškolnímu vzdělávání.
- období zahájení předškolního vzdělávání - kdy mateřská škola nabízí možnost pobytu rodiče s dítětem po ranním příchodu do mateřské školy, nabízí zkrácený pobyt dítěte v zařízení, dítě má možnost brát si s sebou hračky z domova atp. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12, s. 13)

3.4 REŽIM DNE V MATEŘSKÉ ŠKOLE V KONTEXTU ADAPTACE

Dle Klégrové prošly režimy za posledních několik desetiletí v mateřských školách velkými změnami. Mnozí rodiče si jistě pamatují, že v mateřské škole bylo vše načasováno a spousta věcí se musela stihnout ještě podle plánu. Mateřská škola se více podobala škole základní. Děti v té době bývalo ve třídách mateřské školy mnohem více, než je tomu dnes, takže o individuálním přístupu nemohla být ani řeč. Některým dětem tento režim nevadil, naopak jim vyhovoval. Ale jednalo se spíše o jedince, kteří byli rychlí, pohotoví, odolní, sociálně vyspělí, ve školce byli spokojení a šťastní. Pomalejší děti to naopak vedlo do stádia, kdy byly úzkostné, školka pro ně nebyla šťastným místem, trvalo jim delší dobu, než si na režim přivykly, než se mu přizpůsobily. (Klégrová, 2003, s. 41)

„Se změnami ve společnosti po roce 1989 došlo i ke změnám v chápání předškolní výchovy. Projevila se tendence opačná. Jako reakce na přeorganizované vedení

předcházejících let se režim ve školce velmi uvolnil - děti si měly ve školce jen hrát podle libosti. Toto období však bylo velmi krátké. Ukázalo se brzy, že ani pro děti to není nejlepší. I ony potřebují pro svůj rozvoj strukturovanější zaměstnání a určitý režim a vedení.“ (Klégrová, 2003, s. 41)

Režim dne je v současnosti zakotven v RVP PV v části podmínek předškolního vzdělávání. V části životospráva je uvedeno, že je zajištěn pravidelný denní rytmus a řád, který je flexibilní, aby umožňoval přizpůsobení se aktuálním potřebám. Je respektována individuální potřeba aktivity, spánku a odpočinku jednotlivých dětí. (RVP PV, 2017, s. 32)

V rámci psychosociálních podmínek je uvedeno, že nově přichozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí i situaci. Učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování. Děti nejsou neúměrně zatěžovány či neurotizovány spěchem a chvatem ani nadměrnou náročností prováděných činností. Což v praxi znamená, že mateřská škola má stanovený svůj denní režim, který se snaží dodržovat. Volnost dětí je dobře vyvážená s nezbytnou mírou omezení, která vyplývají z nutnosti dodržovat v mateřské škole potřebný režim a učit tak děti pravidlům soužití. (RVP PV, 2017, s. 32)

V rámci organizace je v RVP PV uvedeno, že denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na individuální možnosti dětí, na jejich aktuální či aktuálně změněné potřeby. Při vstupu dítěte do mateřské školy je uplatňován individuálně přizpůsobený adaptační režim.

Poměr spontánních a řízených činností je v denním programu vyvážený, a to včetně aktivit, které mateřská škola organizuje nad svůj rámec. (RVP PV, 2017, s. 33)

3.5 PROBLÉMY DĚTÍ PŘI ADAPTACI NA MATEŘSKOU ŠKOLU

Podle Niesel a Griebel potřebují tříleté děti na přivyknutí na mateřskou školu 4 až 8 týdnů, čtyřleté děti 3 až 6 týdnů a pětileté děti 2 až 4 týdny. U některých dětí se ovšem ještě po deseti měsících po nástupu do mateřské školy vyskytovaly problémy související s adaptací. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

„Jako problémy byly uváděny:

- *snaha o dominantní postavení*
- *chybějící integrace do skupiny*
- *dodržování pravidel*
- *ostýchavě-zdrženlivé chování*
- *vyhledávání blízkosti učitelky*
- *chybějící výdrž při požadovaném výkonu*
- *agresivní chování.* “ (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

Podle zkušeností některých pedagogů, dělají největší problémy dětem během adaptace tyto věci:

- odloučení od rodičů
- adaptace na nové prostředí
- adaptace na kolektiv dětí
- stravování v mateřské škole
- sebeobsluha
- společné vycházky. (Těthalová, 2012, s. 12)

Během adaptace se také mohou objevit různé další adaptační obtíže, které mají mnohé příčiny.

Dle Splavcové a Kropáčkové přiměřená a dostatečná adaptace pozitivně ovlivňuje socializaci dítěte a je základním předpokladem pro zdárný průběh předškolního i dalšího vzdělávání. Dobrou adaptaci dítěte nejvíce ohrožuje nepravidelnost v docházce a méně častá docházka. Samozřejmě pro účinnou adaptaci je nezbytná dobrá spolupráce mezi rodinou a mateřskou školou. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 86)

„Za adaptačními obtížemi „stojí“ typ osobnosti dítěte, předchozí zkušenosti s kolektivem a v neposlední řadě i samotná mateřská škola, do které dítě nastupuje. Některé učitelky se setkávají se situací, kdy za adaptačními problémy dítěte stojí rodiče, kteří nechtějí pustit své dítě do světa.“ (Těthalová, 2006, s. 13)

Dle Splavcové a Kropáčkové je velmi diskutovaným tématem účast rodičů na adaptaci. Některé mateřské školy umožňují rodičům být v prvních dnech s dítětem v mateřské škole, jinde rodičům naopak přístup neumožňují. Jako argumenty uvádějí většinou to, že ne všichni

rodiče za dětmi mohou do mateřské školy dojít, takže by to některým dětem bylo líto. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 116)

Adaptaci také někdy usnadní, pokud rodičům umožníme, aby (na určitou domluvenou dobu) setrvali s dítětem ve třídě. Někdy se také stává, že rodič, který s dítětem tráví adaptační dobu ve třídě, zasahuje do činnosti učitelky nebo ji komentuje, což je nepříjemné.“ (Těthalová, 2006, s. 13)

3.6 UKONČENÍ ADAPTACE

Ukončení adaptace je velice individuální záležitostí, každé dítě svoji adaptaci ukončí v jiné fázi.

Podle Niesel a Griebel je období, kdy je adaptace u jednotlivých dětí ukončena velmi rozdílné. (Niesel, Griebel, 2005, s. 43)

Dá se ovšem rozdělit do těchto kategorií, ve kterých se dá konstatovat, že adaptace je ukončena **když**:

Sociální integrace/přátelství:

- když se dítě zapojuje do skupinového dění
- když si najde vlastní okruh přátel v mateřské škole
- když se cítí v mateřské škole dobře.

Chování ve skupině:

- když si dovede hrát se stejně starými dětmi
- když si dokáže hrát a dohodnout se.

Emocionalita:

- když chodí do mateřské školy rádo, do skupiny přichází s úsměvem a zvesela
- když je rozhovor volný, otevřený, nenucený
- když ho přivádějí do mateřské školy, tak se směje
- když se cítí dobře, má jistotu.

Vlastní iniciativa:

- když samo vyjadřuje své požadavky
- když přistupuje cílevědomě ke hře

- když přichází s vlastními nápady
- když samostatně řeší problémy.

Akceptování pravidel skupiny:

- když akceptuje denní program a skupinová pravidla
- když přijalo za své skupinová pravidla a normy.

Tolerování přechodného odloučení od rodičů:

- když se dokáže odloučit od matky
- když při opuštění matky nedělá žádné velké problémy
- když došlo k odloučení od rodičů.

Vztah k učitelce:

- když dítě zná jména učitelů i dětí
- když samo přichází za personálem a dětmi. (Niesel, Griebel:2005, 43,44)

Pokud dítě ve všech těchto kategoriích nemá žádné obtíže, můžeme konstatovat, že jeho adaptace proběhla úspěšně. Z uvedených informací nám tedy vyplývá, že dítě, které se plně adaptuje na mateřskou školu, je v ní spokojené, a je ochotno spolupracovat s ostatními dětmi i s dospělými.

Ve třetí kapitole jsme si vymezili pojem adaptace, problémy a poruchy adaptace, režim dne v mateřské škole, na co se dítě adaptuje v mateřské škole, jak probíhá adaptace, co nabízí mateřská škola v rámci adaptace a ukončení adaptace.

EMPIRICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumná část se zabývá zjišťováním informovanosti rodičů o možnostech adaptace jejich dětí na prostředí mateřské školy. Budeme se zaměřovat na to, zda jsou rodiče seznámeni s podstatou adaptačního režimu, zda zjišťovali, co je adaptační režim a co jim nabízí, kde případně hledali informace o této problematice.

Hlavním cílem empirické části bude zjistit pomocí kvalitativně orientovaného výzkumného šetření informovanost rodičů o možnostech adaptace dítěte na prostředí mateřské školy.

Dílčí cíle, které jsme vyvodili z hlavního cíle celého výzkumného šetření, jsou následující:

- 1) Zjistit, jaká je obecná informovanost o adaptačním režimu ze strany rodičů.
- 2) Analyzovat, odkud rodiče získávají informace o adaptačním režimu.
- 3) Ověřit, zda rodiče projevují zájem o adaptační režim mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě.
- 4) Zjistit, jak se z pohledu rodičů staví mateřská škola k adaptačnímu režimu.

Dále si stanovíme **výzkumné otázky**.

Základní výzkumné otázky (VO), které si klademe, jsou následující:

VO1: Jsou rodiče informováni o podstatě adaptačního režimu?

VO2: Kde rodiče čerpají informace o adaptačním režimu mateřské školy?

VO3: Projevují rodiče zájem o adaptační režim mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě?

VO4: Je rodičům poskytnut ze strany mateřské školy prostor pro jejich aktivní zapojení do adaptačního režimu dítěte?

Po stanovení **VO** byly definovány tematické okruhy pro rozhovor s účastníky výzkumného šetření, které směřují k zodpovězení daných **VO**. Každý okruh obsahuje příslušnou baterii otázek, celkem byly naformulovány čtyři okruhy.

Po stanovení těchto okruhů byly sestaveny následující otázky pro rozhovor:

1. Podstata adaptačního režimu

V této baterii otázek se zaměřujeme na základní povědomí rodičů o adaptačním režimu v mateřské škole.

- Co si představíte pod pojmem adaptační režim v mateřské škole?
- Jak by měl vypadat adaptační režim?
- V čem podle Vás spočívá adaptace dítěte na prostředí mateřské školy?
- Na co se podle Vás dítě adaptuje v mateřské škole?

2. Informace o adaptačním režimu

V této baterii otázek se zaměřujeme na možné zdroje informací o adaptačním režimu, které jsou dostupné pro rodiče. Zaměříme se na mateřskou školu, jako jeden z hlavních zdrojů pro získávání těchto informací.

- Kde byste získali informace o adaptačním režimu mateřské školy?
- Hledali jste informace o adaptačním režimu vaší mateřské školy?
- Měl/a jste dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem dítěte do mateřské školy?
- Byl/a jste seznámena ze strany mateřské školy s podstatou adaptačního režimu?
- Poskytla mateřská škola dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem Vašeho dítěte?
- Je podle Vás v mateřské škole dostatek informací o adaptačním režimu dětí?

3. Zájem rodičů o informace týkající se adaptačního režimu

V této baterii otázek se zaměřujeme na to, co vedlo rodiče ke zjišťování informací o adaptačním režimu v mateřské škole.

- Co Vás vedlo ke zjišťování informací o adaptačním režimu v mateřské škole?
- Co by Vás motivovalo ke zjištění více informací?
- Zajímalo Vás, jaké aktivity nabízí mateřská škola v rámci adaptačního režimu společně s rodiči?

4. Mateřská škola a zapojení rodičů

V této baterii otázek se zaměřujeme na to, jakým způsobem získávají rodiče informace o adaptaci jejich dětí na mateřskou školu a jak se mohou do dění v mateřské škole sami zapojit.

- Získáváte od pedagogů dostatek informací o adaptaci vašeho dítěte na mateřskou školu?
- Jakým způsobem ve vaší mateřské škole probíhá možnost zapojení rodičů do denního režimu dětí?
- Měla mateřská škola zájem o informace o vašem dítěti při nástupu do MŠ?
- Poskytuje mateřská škola akce, do kterých se mohou rodiče zapojit společně s dětmi?

4.1 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Pro potřeby výzkumného šetření byl zvolen kvalitativně orientovaný design. Podstatou kvalitativního výzkumu je, že výzkumník nemá předem jasně danou hypotézu a ani základní proměnné. Teprve po nasbírání dostatečného množství dat a na základě odpovědí v rozhovoru výzkumník pátrá po pravidelnostech.

Hypotézy a teorie, které vzniknou na základě kvalitativního výzkumu, ale není možné zobecňovat. Jsou platná jen pro vzorek, na kterém byla získána. (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007, s. 13)

Metody sběru dat

K získávání potřebných dat byla použita metoda rozhovoru. Tato metoda umožňuje přímý kontakt s účastníky výzkumného šetření. Rozhovor také bývá nejčastěji používanou metodou sběru dat v tomto typu výzkumu.

Prostřednictvím rozhovoru jsou zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny. Rozhovor nám umožňuje zachycovat výpovědi a slova v jejich přirozené podobě, což je základním principem kvalitativního výzkumu (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007, s. 159, s. 160)

Naším nástrojem sběru dat se stal polostrukturovaný rozhovor, ve kterém byly předem připraveny okruhy i otázky, na které se budeme konverzačních partnerů dotazovat.

4.2 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU A JEHO CHARAKTERISTIKA

Pro potřeby výzkumného šetření byl zvolen **záměrný výběr kritériální**, přičemž byla sledována následující kritéria:

- Dítě rodičů nastoupilo ve školním roce 2016/2017 do mateřské školy k předškolnímu vzdělávání.
- Dítě navštěvuje heterogenní nebo homogenní třídu běžné mateřské školy.
- Umístění mateřské školy je v Jihomoravském kraji, okres Brno-venkov.

Po získání dostatečného množství dat, bylo upuštěno od dalšího oslovování účastníků výzkumného šetření. Konečný počet účastníků činil 8 rodičů.

Sedm rodičů bylo ženského pohlaví, jeden rodič byl mužského pohlaví. Každému rodiči před položením otázek určených pro rozhovor, byly položeny následující otázky, na které rodič před zahájením rozhovoru odpovídal:

- Souhlasíte s tím, že bude rozhovor nahráván?
- Souhlasíte s tím, že informace budou sloužit pouze pro využití v bakalářské práci?
- Váš věk?
- Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
- Počet dětí v domácnosti?

- Počet dětí navštěvujících předškolní zařízení?
- Navštěvuje Vaše dítě heterogenní, nebo homogenní třídu v mateřské škole?

Rozhovory s rodiči probíhaly v jejich domácím prostředí nebo v mateřské škole. Byly realizovány v odpoledních hodinách. Pro konverzační partnery dále bude použita zkratka **KP** s číslem pořadí poskytnutých rozhovorů.

KP1,

byla žena, paní Monika. Věk 28 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské s maturitou. V manželském soužití žijí rodiče s jedním dítětem, které navštěvuje heterogenní třídu mateřské školy. Do Mateřské školy v Příbrami na Moravě nastoupilo od září 2016 ve věku tří a půl let.

KP2,

byla žena, paní Věra. Věk 30 let. Nejvyšší dosažené vzdělání střední bez maturity. V nesezdaném soužití žijí se dvěma dětmi, z nichž mateřskou školu navštěvuje jedno. Do Mateřské školy v Zastávce u Brna nastoupilo od září 2016 ve věku dvou a půl let, navštěvuje heterogenní třídu mateřské školy.

KP3,

byla žena, paní Dana. Věk 30 let. Nejvyšší dosažené vzdělání střední s maturitou. V manželském soužití žijí se třemi dětmi, z nichž dvě navštěvují předškolní zařízení. Děti navštěvují heterogenní mateřskou školu. V letošním školním roce nastoupilo od října 2016 do Mateřské školy ve Vysokých Popovicích pětileté dítě za sedmiletým sourozencem s odkladem školní docházky.

KP4,

byla žena, paní Martina. Věk 25 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je vyšší odborné. Paní Martina je samoživitelka. Má dvě děti, do Mateřské školy v Ivančicích chodí od září 2016 jedno tříleté dítě. Navštěvuje heterogenní třídu v mateřské škole.

KP5,

byla žena, paní Petra. Věk 39 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je vysokoškolské. V manželském soužití žijí se dvěma dětmi. Předškolní zařízení navštěvuje od září 2016 jedno čtyřleté dítě, které dochází do heterogenní třídy Mateřské školy ve Zbraslavi.

KP6,

byla žena, paní Jana. Věk 37 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je vyšší odborné. V manželském soužití žijí se dvěma dětmi. Předškolní zařízení navštěvuje od října 2016 jedno šestileté dítě, které dochází do heterogenní třídy Mateřské školy v Rosicích u Brna.

KP7,

byla žena, paní Soňa. Věk 28 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské. V manželském soužití žijí se dvěma dětmi, do předškolního zařízení dochází od září 2016 jedno dítě, jeho věk jsou čtyři roky a navštěvuje homogenní třídu Mateřské školy v Tetčicích.

KP8,

byl muž, pan Tomáš. Věk 34 let. Nejvyšší dosažené vzdělání je středoškolské bez maturity. V manželství žijí s jedním dítětem, které navštěvuje Mateřskou školu v Příbrami na Moravě od září 2016. Jeho věk jsou čtyři roky, navštěvuje heterogenní třídu mateřské školy.

5 INTERPRETACE A ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

Pro potřebu analýzy získaných dat bylo využito **otevřené kódování** přepisů rozhovorů s cílem zodpovězení výzkumných otázek. Odpovědi účastníků jsou pro přehlednost psány *kurzívou*, konfrontovali jsme je také s odbornou literaturou.

5.1 PODSTATA ADAPTAČNÍHO REŽIMU

V této podoblasti je sledována **VO1**, zda „**jsou rodiče informováni o podstatě adaptačního režimu?**“ Konverzačním partnerům byly položeny následující otázky v rámci rozhovoru, a na tyto otázky odpovídali:

Co si představíte pod pojmem adaptační režim v mateřské škole?

Jak jsme již uvedli v teoretické části, je pojem adaptace spojován s přizpůsobením se novým sociálním podmínkám.

V rámci psychosociálních podmínek RVP PV 2017 je uvedeno, že nově přichozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí i situaci. Učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování. Což v praxi znamená, že mateřská škola má stanovený svůj denní režim, který se snaží dodržovat. Volnost dětí je dobře vyváжена s nezbytnou mírou omezení, která vyplývají z nutnosti dodržovat v mateřské škole potřebný režim a učit tak děti pravidlům soužití. (RVP PV, 2017, s. 32)

Na tuto otázku **KP1** odpověděl: „*Že se jedná o začlenění dítěte nebo jedince do skupiny.*“ **KP2** sdělil, „*Že rodiče můžou nějaký určitý čas trávit s dítětem v mateřské škole.*“ **KP3** odpověděl, „*Že se tam dítě začleňuje.*“ **KP4** uvedl, „*Že adaptační režim je určité období, kterým musí dítě projít, aby si zvyklo na pravidla školy, na spolužáky, a spoustu dalších náležitostí, které ho v mateřské škole čekají.*“

KP5 na tuto otázku odpověděl následující: „*Tak si představuju režim pro děti, které jako první přijdou, nějaký speciální program s úvodem do školky, s nějakým začleněním opatrným mezi ostatní děti, a aby se o něho starali s takovou větší starostlivostí než o ty starší děti.*“ **KP6** uvedl, „*Že to jsou podmínky pro to dítě, jakým způsobem tam bude fungovat spolupráce s mateřskou školou a s rodinou, a jsou to podmínky pro jako by první vstup dítěte*

do mateřské školy.”

KP7 uvedl, že je to: *„Hm, zvyknutí si dítěte na prostředí, na učitelku, na děti.“*
A **KP8** sdělil následující: *„Představuju si pod tím, přizpůsobovat se kolektivu, nebo co se týká poslouchání paních učitelek, nebo v kolektivu se něco společně učit a hrát.“*

Komentář: Většinou všichni **KP** měli na tuto otázku téměř shodnou odpověď, že si dítě přivyká v mateřské škole na něco, něčemu novému se přizpůsobuje. V pedagogickém slovníku je uvedeno, že adaptace je *„přizpůsobení se člověka novým sociálním podmínkám“*. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 12). Pouze **KP2** měl na tuto otázku rozdílnou odpověď. Tento **KP** uvedl, že rodič může s dítětem nějaký čas trávit v mateřské škole. Dle Splavcové a Kropáčkové je velmi diskutovaným tématem účast rodičů na adaptaci. Některé mateřské školy umožňují rodičům být v prvních dnech s dítětem v mateřské škole, jinde rodičům naopak přístup neumožňují. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 116). Rozdílná odpověď tohoto **KP** může být způsobena nepochopením položené otázky.

Jak by měl vypadat adaptační režim?

Dítě bychom měli na mateřskou školu přivýkat postupně. Měli bychom usilovat o to, aby změny pro dítě byly co nejmenší. Situaci v mateřské škole bychom měli přizpůsobit tak, aby se „podobala“ situaci v rodině. Je lepší, aby děti v mateřské škole z počátku byly v menších skupinách, nebo podskupinách. (Niesel, Griebel, 2005, s.17)

KP1 na tuto otázku odpověděl: *„No, tak to samozřejmě záleží na velmi širokých okolnostech, na učitelích, žácích nebo dětech kolem něho.“* **KP2** uvedl, že *„Může s dcerou trávit určitou část dne v mateřské školce, může případně odejít dřív, než se školka zavře.“*

KP3 uvádí, *„Že si dítě postupně zvyká na školku, má tam jiný režim než doma.“* **KP4** sdělil, že *„Adaptační režim by měl hlavně být otevřený pro dítě a pro rodiče, měl by tam být čas na individuální přístup k dítěti, na poznávání se s dítětem, čas na získávání informací jak od rodičů, tak od dětí.“*

KP5 si jej představuje tak, že *„Hlavně asi ráno při převzetí dítěte proběhne nějaký motivační rozhovor, potom nějaká individuální práce s paní učitelkou a pak postupné začlenění do kolektivu.“*

KP6 uvedl: *„Zase je to taková otázka, že si myslím, že by to mělo být na dohodě mezi tou rodinou a tou mateřskou školou, nemyslím si, že je to jen věc mateřské školy, že by ta*

mateřská škola vytyčila nějaký režim, ale že je to o vzájemné dohodě mezi těmi rodiči a školkou.“

KP7 řekl, *„Hm, myslím si, že hlavně když dítě přijde poprvé do mateřské školy, aby se tam cítilo dobře, příjemně, aby mu pomáhali s různými problémy, a aby si tak nějak navyklo na tu mateřskou školu.“* A **KP8** se vyjádřil jako jediný následovně: *„Nejsu si jist, jelikož tyto informace nemám, o tom nic moc nevím, ale představuju si pod tím, že vlastně dítě by nemělo chodit od prvního týdne na celý den, ale právě postupně, aby si na všechno zvykalo.“*

Komentář: Z uvedených odpovědí od **KP** nám vyplynulo, že **KP3, KP4, KP5 a KP7** mají přehled o tom, jak by měl adaptační režim vypadat. Ostatní rodiče mají minimální povědomí o tom, co si pod tímto pojmem představit. **KP1** jako jediný svoji odpověď zacíлил zcela mimo položenou otázku.

V čem podle Vás spočívá adaptace dítěte na prostředí mateřské školy?

V rámci psychosociálních podmínek je uvedeno, že nově přichozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí i situaci. Učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování. Děti nejsou neúměrně zatěžovány či neurotizovány spěchem a chvatem ani nadměrnou náročností prováděných činností. Což v praxi znamená, že mateřská škola má stanovený svůj denní režim, který se snaží dodržovat. Volnost dětí je dobře vyvážená s nezbytnou mírou omezení, která vyplývají z nutnosti dodržovat v mateřské škole potřebný režim a učí tak děti pravidlům soužití. (RVP PV, 2017, s. 32)

Na tuto otázku odpověděl **KP1** následovně: *„No znova říkám na učitele, na dětech, na tom jak to prostředí vypadá, aby se tam tomu dítěti líbilo, tím lépe se bude začleňovat. Na přístupu těch pedagogů.“*

KP2 sdělil: *„No, že si pomaličku zvyká, že tam je třeba pár hodin denně a pomalu se adaptuje na to, že tam je v tý mateřský školce beze mě.“*

KP3: *„Musí si tam zvykat na ostatní děti, paní učitelky, nemůže si dělat, co chce sám.“* Následně **KP4** řekl: *„Tak v prvé řadě to spočívá v tom, že je to úplně jiné prostředí než doma, jsou to větší prostory, jiná pravidla, jiný režim, se kterým se vlastně musí to dítě vypořádat.“*

Odpověď **KP5** byla následující: *„Tak hlavně tam asi bude problém v samostatnosti, aby bylo zvyklé, že už nemůže si dojít pro nějakého člena z rodiny, že už tam má pouze paní učitelku a ostatní děti, pak vlastně ta samostatnost a aby si prostě nehledalo ty členy rodiny.“*

KP6: „V čem spočívá adaptace, to je taková široká otázka pro mě, hm, myslím si, že tam je víc faktorů v tom, že jak se to dítě cítí v té mateřské škole, jaký má vztah k paní učitelce, jak se cítí v kolektivu dětí, jak se cítí v prostředí, kde jsou i ostatní pracovníci, ne jenom paní učitelka.“

KP7: „No, jak už jsem řekla, aby si dítě navyklo hlavně na to prostředí, aby se dokázalo odloučit od maminky, a vlastně aby se tam cítilo spokojeně a chodilo do školky rádo.“

KP8: „No, spočívá to v tom, že dítě vnímá, že je všechno jinak jak doma, třeba například šatny, to znamená, že každý má nějakou svou přihrádku, kde má svý oblečení, hrací místnost, mnohem víc hraček, má se o hračky dělit, prostě je to úplně jiné, koutek třeba kde spávají, kde si hrajou, nebo kde jijou. Je tam asi úplně všechno jinak než doma.“

Komentář: Podíváme-li se na získané odpovědi na stanovenou **otázku**, vyplne nám, že podle rodičů spočívá adaptace dítěte na prostředí mateřské školy v následujícím:

- na vzhledu prostředí v mateřské škole
- na tom, že tam s dítětem nejsou rodiče
- na pedagogovi
- na ostatních dětech
- na režimu
- na provozních zaměstnancích (ostatní pracovníci)
- na celkově jiném prostředí než má dítě doma.

V odborné literatuře je uvedeno, že všechny děti se při vstupu do mateřské školy vyrovnávají s novými lidmi okolo sebe, s novými autoritami, s vrstevníky, novým prostředím, režimem dne v mateřské škole, s jiným výchovným stylem, než byly zvyklé v rodině. Vyrovnávají se také s novými pravidly, která jsou v mateřské škole nastavená. (Těthalová, 2012, s. 12, 13). Odpovědi **KP** nám tedy korespondují s tím, co je uvedeno v odborné literatuře.

Na co se podle Vás adaptuje dítě v mateřské škole?

Podle zkušeností některých pedagogů, dělají největší problémy dětem během adaptace tyto věci:

- odloučení od rodičů
- adaptace na nové prostředí
- adaptace na kolektiv dětí
- stravování v mateřské škole
- sebeobsluha
- společné vycházky. (Těthalová, 2012, s. 12)

Na položenou otázku odpověděl **KP1** následovně: „Na učitele, na děti, na to, že je tam bez rodičů.“ **KP2** odpověděl: „No, na to, že tam bude bez rodičů, na režim dne, na nové prostředí, na nové přátele, které ve školce najde.“ **KP3**: „Na ten režim hlavně. Je tam jiný režim než doma, není to podle něho.“

Odpověď **KP4** byla následující: „V prvé řadě na změny a hlavně na to, že tam není samo a je tam kolem něho spousta dalších dětí, které jsou rovněž v adaptačním režimu.“

KP5: „Tak jednak na režim, který má vlastně daný a nemůže si vlastně samostatně něco podle sebe zařizovat, prostě musí podléhat režimu, který je ve školce a hlavně si zvyknout na větší počet dětí a nějaké vedení.“

KP6: „Určitě na to, že je bez maminky, to je jedna taková z nejdůležitějších věcí, že je v cizím prostředí, že tam je spousta dětí, na které není zvyklé. Že je tam jiná osoba, než ta maminka. Cizí osoba - paní učitelka, že je tam nějaký režim, na který není zvyklé a tak.“

KP7: „Na všechno. Zvyknout si bez maminky, zvyknout si na nové paní učitelky, poslouchat je, zvyknout si na nové kamarády, umět se mezi nimi chovat, a to je tak všechno.“

KP8: „Myslím si, že na všechno. Jak na to prostředí, tak i na adaptaci, prostě na všechno.“

Komentář: Ze získaných odpovědí na výše položenou otázku nám vyplynulo, že se dítě podle rodičů adaptuje v mateřské škole na pedagogy, na to, že je v mateřské škole bez rodičů, na kolektiv dětí, na režim dne, na prostředí. Odpovědi KP nám korespondují s tím, co je uvedeno v odborné literatuře.

Ze zjištěných informací od **KP** nám vyplynulo, že rodiče mají povědomí o tom, co je

adaptační režim v mateřských školách. Vědí, že se dítě celkově přizpůsobuje všemu novému, že mateřská škola má jiný režim, než jsou děti zvyklé z domova.

5.2 INFORMACE O ADAPTAČNÍM REŽIMU

V rámci této podoblasti byla výzkumná otázka následující:

VO2: Kde rodiče čerpají informace o adaptačním režimu mateřské školy?

Adaptační režim je také zakotvený v RVP PV v části podmínek předškolního vzdělávání. V rámci psychosociálních podmínek je uvedeno, že nově přichozí dítě má možnost postupně se adaptovat na nové prostředí i situaci. Učitelé respektují potřeby dětí, reagují na ně a napomáhají v jejich uspokojování. (RVP PV, 2017, s. 32)

KP byly v oblasti týkající se informací o adaptačním režimu položeny otázky, na které **KP** odpovídali.

Kde byste získali informace o adaptačním režimu mateřské školy?

Na položenou otázku **KP1** reagoval slovy: „*No, určitě si myslím po známých, kteří už tam třeba děti mají nebo popřípadě od tých pedagogů, když bych se zeptala, a byli by ochotní mi to sdělit.*“ Odpověď **KP2** zněla: „*Na internetu a při návštěvě mateřské školy, v mateřské školce při zápisu.*“ **KP3** řekl že: „*No, nejspíš ve školce. Asi.*“ **KP4**: „*Určitě na nástěnkách nebo i na webových stránkách školy.*“ **KP5**: „*Tak předpokládám, že ve školce.*“

KP6: „*Když jsem poprvé přišla do mateřské školy, tak jsem si říkala, že by to mohlo viset někde na nástěnce, že by to tam ta mateřská škola měla mít. Pokud bych to tam nenašla, tak bych si vyžádala ty informace od paní učitelky. Pokud ani tam bych neuspěla, tak bych hledala na internetu třeba, nebo někde.*“

Odpovědi **KP7** byla: „*Tak asi bych se podívala třeba na webové stránky.*“ **KP8**: „*Tak myslím si, že na nástěnce nebo na nějaké informační nástěnce, popřípadě od paní učitelky v mateřské školce a kdyby bylo nejhůř, tak asi snad v dnešní době na internetu, jestli by se tam něco dalo sehnat.*“

Komentář: Na položenou otázku **KP** odpověděli téměř shodně, že by informace hledali

přímo v mateřské škole od pedagogů a na nástěnkách, hledali by je u rodičů, kteří již v mateřské škole mají své dítě. Dále by hledali na webových stránkách mateřské školy, nebo na internetu. V odborné literatuře je uvedeno následující:

„Ve většině mateřských škol je zavedený adaptační režim, s nímž škola seznamuje rodiče například na svých webových stránkách nebo v řádu školy. V některých školách se setkáte s tím, že v rámci adaptačního režimu do školky s dítětem chodí jeho rodiče, pobývají s ním ve třídě a pomáhají mu překonat „krušné začátky“. (Těthalová, 2012, s. 12, s. 13)

Hledali jste informace o adaptačním režimu vaší mateřské školy?

KP1 odpověděl velmi stručně: „Ano.“ **KP2** také odpověděl spíše stručně: „Ano, na internetu.“ **KP3:** „Ne, netušíla jsem, že něco takového je.“ **KP4:** „Ano, byla to pro mě jedna ze stěžejních informací.“ **KP5** opět podal stručnou odpověď: „Ne.“

KP6: „Neměla jsem k tomu důvod. Protože jsem neměla problémy se synem ani s dcerou při vstupu do mateřské školky, ale jako že asi bych je hledala, pokud by nějaký ten problém byl.“ **KP7:** „Nehledala.“ **KP8:** „Nic jsem nehledal.“

Komentář: Všichni **KP** odpověděli velmi stručně, svoji odpověď nerozváděli. Mezi získanými odpověďmi převažovala záporná odpověď. U této otázky by bylo vhodné položit ještě podotázku, aby její výpovědní hodnota byla pro výzkum přínosnější. Toto jsme však neučinili, což chápeme jako limit výzkumného šetření.

Měl/a jste dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem dítěte do mateřské školy?

Na tuto otázku odpověděl **KP1:** „Myslím si, že ano.“ **KP2** pak: „Ano.“ **KP3:** „Neměla, protože jsem nevěděla, že něco takového ve školce je.“ **KP4:** „Ze začátku ne, na spoustu informací sem se musela doptat paních učitelek.“ **KP5:** „Ne.“ **KP6:** „Neměla.“ **KP7:** „Určitě ne, možná jsem to ani nepovažovala za nutné, přišlo mně to přirozený.“

KP8: „Nemohu posoudit, spíše ne, jelikož jsem nic extra zvlášť nehledal. Ani jsem nějaké informace, bůh ví jaké, nedostal. Spíš od známých, co třeba už dítě měli o rok dřív ve školce.“

Komentář: Odpovědi **KP** korespondují a zároveň potvrzují odpovědi z předchozí

otázky. Můžeme zde vidět, že pokud rodiče hledali informace o adaptačním režimu v jejich mateřské škole a dostali je, odpověděli nám na položenou otázku, že informace měli. A naopak, pokud jejich odpověď byla záporná, tedy, nehledali jsme, tudíž ani neměli dostatek informací, protože je mít nemohli.

Byl/a jste seznámena ze strany mateřské školy s podstatou adaptačního režimu?

Na tuto otázku odpověděli KP následovně: **KP1:** „*Ano.*“ **KP2:** „*Ano, byla.*“ **KP3:** „*Nebyla.*“ **KP4:** „*Nebyla.*“ **KP5:** „*Asi ne.*“ **KP6:** „*Ne.*“ **KP7:** „*Ne.*“ **KP8:** „*Ne, nebyl.*“

Komentář: Vzhledem k získaným odpovědím by nám mohla vyvstat otázka, zda vůbec rodiče od mateřských škol dostávají informace o adaptačním režimu nebo spíše otázka, proč rodiče tyto informace nemají? Mateřská škola jim je pravděpodobně neposkytuje, a pokud rodiče nemají ponětí o tom, že něco takového jako adaptační režim v mateřské škole existuje, tak po těchto informacích ani rodiče pátrat nebudou. Což rozebíráme v následující otázce.

Poskytla MŠ dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem Vašeho dítěte?

KP odpověděli následovně: **KP1:** „*Ano, byla jsem spokojená.*“ **KP2:** „*Ano, poskytla při zápisu dcery do mateřské školky.*“ **KP3:** „*Neposkytla.*“ **KP4:** „*Když jsem se po tom v průběhu začla zajímat, tak mně byla spousta informací dosdělována.*“ **KP5:** „*Ne.*“

KP6: „*Prakticky žádné informace jsme nedostali.*“ **KP7:** „*Jenom takový jako základní informace, spíš takové provozního původu, oblečení, ale něco, co se týká pohody toho dítěte, aby se dobře cítilo, ani ne.*“ **KP8:** „*Ne, ani jsem po tom nějak jako by nepátral.*“

Komentář: Při analýze této otázky si můžeme již povšimnout, že záleží na mateřské škole, jaké informace rodičům dětí sdělí. Pokud informace mateřská škola poskytne, rodič odpoví, že poskytla dostatek informací před nástupem dítěte, naopak, nedostanou-li rodiče žádné informace, nenapadne je se na něco takového informovat.

Je podle Vás v mateřské škole dostatek informací o adaptačním režimu dětí?

Na otázku **KP1** odpověděl: „*Ano.*“ **KP2:** „*Ano.*“ **KP3:** „*To nevím!?*“ Byla tedy položena otázka **PROČ?** Na niž odpověděl **KP3:** „*Nemají to začleněno do školního vzdělávacího programu.*“

Odpověď **KP4** byla, že „*V současné době bych řekla, že ano.*“ **KP5:** „*Není.*“ **KP6:** „*Ne, nejsou žádné, pokud si je člověk nevyžádá.*“ **KP7:** „*Myslím si, že ne. Spousta rodičů ani neví co to je.*“ **KP8:** „*Nemyslím si, protože ani jsem nic, a nijak se mě učitelé bůh ví, jak neptali, jestli bych potřeboval něco vědět. Ani jsem neviděl někde na nástěnce něco vyvěšeného, aby třeba rodiče vůbec věděli, že se po tom mají třeba ptát nebo že něco takového vůbec je.*“

Komentář: Podle získaných odpovědí vyplynulo, že někteří rodiče si myslí, že je v jejich mateřské škole dostatek informací, jiní rodiče naopak shledávají, že je mateřská škola o této problematice vůbec neinformuje. O tom, proč v některé mateřské škole informace o adaptačním režimu zveřejňují, a v jiné mateřské škole naopak nezveřejňují, můžeme pouze uvažovat. Mateřské školy, ve kterých rodiče nenacházejí informace o adaptačním režimu, to mohou mít takto nastaveno záměrně, aby rodiče příliš nezasahovali do chodu mateřské školy.

Což se objevuje i v literatuře, protože je velmi diskutovaným tématem účast rodičů na adaptaci. Některé mateřské školy umožňují rodičům být v prvních dnech s dítětem v mateřské škole, jinde rodičům naopak přístup neumožňují. Jako argumenty uvádějí většinou to, že ne všichni rodiče za dětmi mohou do mateřské školy dojít, takže by to některým dětem bylo líto. (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 116). *Adaptaci také někdy usnadní, pokud rodičům umožníme, aby (na určitou domluvenou dobu) setrvali s dítětem ve třídě. Někdy se také stává, že rodič, který s dítětem tráví adaptační dobu ve třídě, zasahuje do činnosti učitelky nebo ji komentuje, což je nepříjemné.*“ (Těthalová, 2006, s. 13)

Ze získaných informací od **KP** vyplývá, že informace si hledali povětšinou sami a záleží na mateřské škole, jakou formou si rodiče informace mohou zjistit. Ve většině mateřských škol rodiče tyto informace nemají k dispozici nebo o nich nevědí.

5.3 ZÁJEM RODIČŮ O INFORMACE TÝKAJÍCÍ SE ADAPTAČNÍHO REŽIMU

Tady si pokládáme následující výzkumnou otázku **VO3: Projevují rodiče zájem o adaptační režim mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě?**

„Rodiče většinou mají minimální představu o prostředí a chodu mateřské školy, neznají možnosti adaptace a rizika spojená s pobytem dítěte v novém, cizím prostředí.“ (Splavcová, Kropáčková, 2016, 114)

Pobyt dítěte v mateřské škole by se měl po dohodě s rodiči postupně „dávkovat“. Adaptační program, režim, by měl být součástí školního vzdělávacího programu. O průběhu adaptace by učitelky měly s rodiči hodně komunikovat, aby nedocházelo ke zbytečným problémům a nedorozuměním. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12)

Z výše uvedeného vyplývá, že o komunikaci s pedagogy musí mít zájem hlavně rodiče sami, proto by se měli informovat, zda mateřská škola poskytuje dítěti možnost zapojení se do adaptačního režimu.

Co Vás vedlo ke zjišťování informací o adaptačním režimu v mateřské škole?

Na tuto otázku **KP1** odpověděl: „*No, tak samozřejmě to, že tam budu dávat své dítě, že?*“ **KP2:** „*No, podle toho jsem si vybrala, do jaké školky dceru dám.*“ **KP3:** „*No nic, protože jsem nevěděla, že takovej tady je.*“ **KP4:** „*Možná tak trochu nemoc z povolání, protože vím, jak to chodí u nás ve školce, a možná mě i trochu zajímalo, jak to chodí jinde.*“

KP5: „*Tak pokud by se dítě špatně adaptovalo, nechtělo chodit do školky a trvalo by to delší dobu než by bylo pro mě únosné, tak bych se asi o to začla zajímat.*“ **KP6:** „*Pokud bych měla s dítětem nějaký problém na začátku, tak bych určitě nějaké informace zjišťovala.*“ **KP7:** „*No, já jsem je nějak moc nezjišťovala, ale pokud by byly problémy, tak bych se asi víc o to zajímala.*“

KP8: „*Vedlo mě k tomu to, že jsem slyšel se bavit o tom ostatní rodiče, já jsem o tom nic nevěděl, tak jsem si zjišťoval informace, abych také věděl vůbec, co to všechno obsahuje, co to všechno znamená.*“

Komentář: Na tuto otázku rodiče odpověděli každý podle toho, jak to cítili sami. **KP1** na toto reagoval slovy, že do mateřské školy bude dávat své dítě, tak proto by si zjišťoval

informace o adaptačním režimu. **KP2** reagoval podobně, že podle toho si vybral mateřskou školu pro svoje dítě. **KP3** neměl ponětí, že nějaký adaptační režim existuje.

KP4 pracuje jako učitelka v mateřské škole, takže by ji zajímalo, jakým způsobem mají adaptační režim ošetřený v jiné mateřské škole. **KP5**, **KP6** a **KP7** shodně uvedli, že by více informací zjišťovali až na základě toho, že by se v mateřské škole objevily s dítětem nějaké potíže. A nakonec **KP8** zaslechl jiné rodiče, jak se o této problematice spolu bavili v šatně a tak si vyhledal informace o adaptačním režimu, aby věděl, co vše obnáší.

Dle Niesel a Griebel rodiče začínají uvažovat, kterou mateřskou školu pro své dítě vyberou, již dlouho předtím, než dítě do mateřské školy přihlásí. Také mají obavy, aby vstup dítěte do mateřské školy byl co nejméně problematický. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

Co by Vás motivovalo ke zjištění více informací?

KP1: „No, vedlo by mě k tomu, kdyby se tam dítěti nelíbilo nebo prostě mělo s tím začleňováním nějaký problém, tak bych asi řešila, kde je ten problém, kde je ta chyba.“ **KP2:** „No, kdyby to byla špatná školka, kdyby dcera chodila do školky nerada, plakala by, měla by hysterický záchvaty, tak by mě to ještě víc motivovalo.“ **KP3:** „Já jsem nevěděla, že to ta školka poskytuje, tak mě nic nemotivovalo, ale kdybych to věděla, tak se zeptám učitelky.“

KP4: „Právě prospěch mého vlastního dítěte.“ **KP6:** „Opět by to byl nějaký problém, pokud by to dítě plakalo, nebo mělo nějaké negativní pocity při vstupu do mateřské školy, tak bych to určitě řešila.“ **KP7:** „No, přesně teď, jak jsem řekla, kdyby mělo mé dítě nějaký problémy, s tím zvyknout si na tu mateřskou školku nebo problém s nějakou paní učitelkou.“

KP8: „Kdyby mé dítě v té školce, bych měl pocit, že to tam nějak nezvládá nebo mi něco naznačovali třeba jiní rodiče, že když vyzvedávají své dítě, že můj dítě je někde v koutku, někde prostě něco. Kdybych měl pocit, že dítě se i doma začíná blbě chovat, že je něco špatně, nebo učitelka naznačovala, že to tam nějak nezvládá - mé dítě.“

Komentář: Motivace rodičů pro zjišťování informací může být různá. Většinou ale bude souviset s nepohodou a neprospěchem dítěte v mateřské škole, což potvrzují svými odpověďmi i **KP**.

Zajímalo Vás, jaké aktivity nabízí mateřská škola v rámci adaptačního režimu společně s rodiči?

Na otázku KP odpověděli následovně: **KP1** velmi stručně: „*Ano.*“ **KP2:** „*Ano zajímalo mě, s rodiči může společně jezdit na výlety, na plavání, na dětské dny, bruslení.*“ **KP3:** „*No, to jo.*“ **KP4:** „*Ano, my jako rodina celkově držíme při spolu, při sobě a máme rádi tyto akce. Takže se jich jako celá rodina zúčastňujeme.*“ **KP5:** „*To mě nezajímalo, protože já jsem nevěděla, že tam nějaký speciální adaptační režim ve školce je, spíš bych řekla, že tam není žádný.*“

KP6: „*Určitě mě to zajímalo, celkově už jen z toho pohledu, že jsem učitelka sama, tak mě to zajímalo, ale říkám, sama jsem problémy neměla se synem ani s dcerou, takže jsem to nějak zvlášť neřešila.*“ **KP7:** „*Nezajímalo mě to, ale možná kdyby to nějak víc dávali na vědomí, možná by to nebylo špatný se společně s rodiči na tom podílet.*“ **KP8:** „*Nezajímalo, jelikož mi o tom nikdo nic neříkal, tím pádem jsem se o nic nezajímala.*“

Komentář: Rodiče, kteří měli alespoň minimální povědomí o existenci adaptačního režimu, odpovídali, že je zajímalo, jaké aktivity jim nabízí mateřská škola. Někteří rodiče by uvítali v tomto ohledu více aktivity ze strany mateřské školy. Tři rodiče uvedli, že je to nezajímalo a svoji odpověď i zdůvodnili.

Ze získaných informací od **KP** na **VO3** vyplynulo, že rodiče by projevovali zájem o adaptační režim svého dítěte v případě, pokud by v mateřské škole nastaly jakékoliv potíže. O možnostech zapojení se do adaptačního režimu spíše nevěděli a o aktivity nabízené mateřskou školou by projevili zájem.

5.4 MATEŘSKÁ ŠKOLA A ZAPOJENÍ RODIČŮ

V této oblasti byla **VO4** stanovena takto: „**Dává mateřská škola rodičům prostor pro zapojení do adaptačního režimu jejich dětí?**“

„Někteří rodiče mají zájem spolupracovat s mateřskou školou, nabízejí různé aktivity i pro ostatní děti. Jiní rodiče mohou být uzavřenější. Dochází ke změně rolí dětí, ale také jejich rodičů, neboť role souvisí se sociálním postavením v určitém systému, v našem případě v mateřské škole. Mateřská škola má své normy a pravidla vztahující se ke způsobům chování.“

(Niesel, Griebel, 2005, s. 29)

Získáváte od pedagogů dostatek informací o adaptaci vašeho dítěte na mateřskou školu?

KP1 odpověděl: „*Ano.*“ **KP2** odpověděl také ano a svoji odpověď rozvedl: „*Ano, získávám, případně se poptám sama nebo většinou říkají, jak se dítěti daří ve školce.*“ **KP3:** „*Ano, občas až nadbytek.*“ **KP4:** „*Záleží na paní učitelce, od jedné více, od jedné méně.*“

KP6: „*Spíš to byly takové rychlé informace v šatně při převlíkání dětí, když jsme odcházeli z mateřské školy, tak jsem se tak jako v rychlosti mezi dveřma zeptala co a jak, a pokud paní učitelka řekla, že všechno bylo v pořádku a vlastně ani dítě si nějak nestěžovalo, tak jsme to dál nějak neřešili.*“

KP7: „*Většinou jenom základní informace, jestli je všechno v pořádku, nebo když je nějaký problém tak to nějak řeší, ale jenom velice nějak stručně a stroze.*“ **KP8:** „*Myslím si, že ano, jelikož se sám ptám, jestli dítě se tam chová v pořádku, jestli prostě nějak něco nestrádá, takže myslím si, že ano, že dostávám.*“

Komentář: Z analýzy této otázky nám vyplynulo, že všichni rodiče ze strany mateřské školy dostávají informace. Pokud informace nejsou dostačující, rodiče se sami na adaptaci a chování dítěte v mateřské škole doptávají pedagogů.

Jakým způsobem ve vaší mateřské škole probíhá možnost zapojení rodičů do denního režimu dětí?

Některé mateřské školy nabízejí možnost odpoledního hraní s rodiči. Rodič přijde v rámci odpoledne s dítětem do mateřské školy na hodinu, dvě, aby se dítě seznámilo především s prostředím mateřské školy. Tuto možnost ovšem nenabízejí všechny mateřské školy, záleží na individuální domluvě rodičů s pedagogem. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

KP1: „*Tak mohla jsem za dítětem ráno přijít, mohla jsem tam chvíli s ním pobýt, než jako si prostě zvyklo na to, že pak odejdu a mohla jsem klidně přijít i kolem oběda. Mohla jsem s ním jako ten oběd, dát mu najest nebo takhle jako být s ním tam. Nebo si pohrát a pak zase třeba odejít a vyzvednou si ho až po spinkání.*“ **KP2:** „*Můžu třeba s dcerkou trávit do svačinky čas ve školce, odpoledne, když si ju vyzvedávám, můžu tam být další hodinu a vzít s sebou i starší dceru a hrát si tam společně.*“

KP3: „Že si s nima můžou rodiče ve školce pohrát do svačinky ráno.“ **KP4:** „No, v naší mateřské škole je to poměrně problém. Paní učitelky nejsou moc otevřené k tomu, aby rodiče jim narušovali režim a dokonce jsem byla paní učitelkou upozorněna, že pro moje dítě je lepší, když se toho moc účastnit nebudu. Že je lepší ho tam dát a odejít, že to je jednodušší pro mě i pro moje dítě.“ **KP5:** „Tak to jsem nezjišťovala, protože jsem s adaptací dítěte neměla problém, takže ani mě nikdo nenabídl, že bych se mohla nějak podílet na aktivitách, takže jsem se ničeho nezúčastňovala. Ani nevím, jestli je to možné v naší školce.“

KP6: „Zapojení rodičů je prakticky nulové, tak ani žádné aktivity ze strany rodičů nejsou ani vyžadovány, ani nejsou nějak podporovány, prakticky žádné.“ **KP7:** „No, hm, ta možnost tady je, já jsem to nechtěla využít, ale někteří rodiče měli zájem, paní učitelky říkaly, že je tady ta možnost, ale určitě to není dobré, protože to narušuje kolektiv té třídy a neradi to využívají. Takhle jsem to jako slyšela.“

KP8: „No, dopoledne se nějak..., dopoledne z mé strany ne, ale odpoledne není problém, jelikož už jsem z práce doma, takže malá mně ukáže, s čím si hrajou, co kreslíjou, co zrovna malovali ten den, nebo co je čeká zítra.“

Komentář: Z odpovědí **KP** nám tedy vyplývá, že ne ve všech mateřských školách jsou pedagogové ochotni v rámci denního režimu mateřské školy rodiče vpustit do zařízení, aby si mohli s jejich dětmi pohrát. Jako důvod pro nevpuštění rodičů uvádí to, že by to nebylo příliš šťastné řešení pro jejich děti. V jiných mateřských školách je to běžnou záležitostí, že si rodiče dopoledne, nebo během odpoledne za dětmi chodí do mateřské školy pohrát.

Odpovědi od **KP** korespondují s odbornou literaturou. Některé mateřské školy nabízejí možnost odpoledního hraní s rodiči. Rodič přijde v rámci odpoledne s dítětem do mateřské školy na hodinu, dvě, aby se dítě seznámilo především s prostředím mateřské školy. Tuto možnost ovšem nenabízejí všechny mateřské školy, záleží na individuální domluvě rodičů s pedagogem. (Niesel, Griebel, 2005, s. 42)

Měla mateřská škola zájem o informace o vašem dítěti při nástupu do mateřské školy?

Touto otázkou máme na mysli, jestli mateřská škola rodičům dala k vyplnění nějaký osobnostní dotazník, jestli se pedagogové zajímali o bližší informace o dítěti, aby mu později usnadnili jeho nástup a adaptaci do mateřské školy a již o dítěti měli nějaké bližší informace.

KP1: „Ano.“ **KP2:** „Ano, chtěli vyplnit dotazník, kde se ptali na zdravotní stav, jestli bere nějaké léky, jestli má nějaké dlouhodobé onemocnění, s čím si ráda hraje, jako

přezdívkou jí případně doma říkáme.“ KP3: „Ano, měla. Zajímalo je, jestli je bez plín, jestli se sám nají, jestli se obleče, jestli je samostatnej.“ KP4: „Ano, měla, vyplňovali jsme vstupní dotazník.“ KP5: „Pouze formou informativního dotazníku, základní otázky.“

KP6: „Ne, ani vlastně, když jsme na začátku vyplňovali vstupní dotazník. Ale bylo to až u druhého dítěte. Vlastně u dcery tam ještě nic takového nebylo. U druhého dítěte už tam byl nějaký dotazník, ale postrádala jsem tam informace, takové jakoby bližší o tom dítěti. Třeba, co to dítě má rádo a tak. Tam byly spíš takové obecné informace, jako vývoj dítěte a třeba co to dítě rádo jí, ale jinak co se týká třeba povahy nebo charakteru toho dítěte, tak nic takového tam nebylo.“ KP7: „Informace určitě, jenom takový ty základní, co se většinou vyplňuje do dotazníků, nic většího.“ KP8: „Ano, vyplňovali jsme dotazníky vlastně k nástupu a před nástupem do mateřské školy.“

Komentář: Dle uvedených odpovědí od **KP** můžeme usoudit, že většina mateřských školek po rodičích požaduje, aby vyplnili nějaký vstupní dotazník o jejich dítěti.

Poskytuje mateřská škola akce, do kterých se mohou rodiče zapojit společně s dětmi?

Mateřské školy nabízejí nejčastěji v měsících od ledna do června v rámci svých adaptačních programů většinou dny otevřených dveří spojené se zápisem, zápisy, schůzky s rodiči dětí, které v následujícím školním roce budou navštěvovat předškolní zařízení. Dále může mateřská škola nabízet individuální návštěvu předškolního zařízení, aby si její rodič i dítě mohli společně prohlédnout. Aby měli možnost seznámit se s prostředím, do kterého jejich dítě bude v následujícím školním roce pravidelně docházet. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12)

KP1 uvedl: „Ano“, ale doptala jsem se **jaké** akce? **KP1:** „Chodila jsem s ní na plavání, protože měla ze začátku strach, tak jsem chodila s ní a vůbec to nikomu nevadilo.“

KP2: „Ano,“ také jsem se doptala **jaké**? **KP2:** „Je to plavání, dětské dny, mívají i něco jakoby na způsob vaření, že jsme si tam chystali s dětma svačinky.“ **KP3:** „Ano. Je tady Brambóriáda, zahradní slavnost, vánoční besídka, vánoční tvoření, velikonoční tvoření.“

KP4: „Ano, ale převážně jsou to aktivity odpoledního charakteru. Opět jsem se na konkrétní akce musela doptat: „Můžu se zeptat na konkrétní akce, do kterých se můžete zapojit?“

KP4: „*U nás v mateřské škole pravidelně probíhá akce Mámo, táto, pojd' si hrát. Většinou je nějakým způsobem zaměřená podle ročního období a podle charakteru období, kdy paní učitelky dětem připraví určitá stanoviště a dítě plní různé úkoly. A hlavně se seznamujeme my, jako rodiče s prostředím mateřské školy.*“

KP5 odpověděl velmi stručně: „Ne.“ **KP6:** „*Minimálně. Asi tak jednu akci ročně.*“

KP7: „*No, to jsou tak dvě akce. Jedna akce bývá na Vánoce, nějaký takový vánoční tvoření, něco jak vánoční dílničky, tvoření rodičů s dětmi. A potom bývá taková besídka v květnu pro maminky ke svátku matek.*“ **KP8:** „*Poskytuje. Bývá to pravidelně každý rok. Bývá to třeba například před Vánocema, tak pečení vánočky, nějakého lehčího vánočního cukroví, bývají i někdy akce, třeba soutěže, Bramboriáda nebo průvod sv. Martina.*“

Komentář: Ze získaných informací od **KP** nám vyplynulo, že většina mateřských škol pořádá akce, na kterých se rodiče seznamují s prostředím mateřské školy, s pedagogy i s ostatními rodiči.

Mateřské školy nabízejí nejčastěji v měsících od ledna do června v rámci svých adaptačních programů většinou dny otevřených dveří spojené se zápisem, zápisy, schůzky s rodiči dětí, které v následujícím školním roce budou navštěvovat předškolní zařízení. Dále může mateřská škola nabízet individuální návštěvu předškolního zařízení, aby si jej rodič i dítě mohli společně prohlédnout. Aby měli možnost seznámit se s prostředím, do kterého jejich dítě bude v následujícím školním roce pravidelně docházet. (Kicková, Hoskovcová, 2013, s. 12)

6 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Po pečlivém zaznamenání všech rozhovorů s **KP** jsme ze získaných informací vyvodili následující:

PODSTATA ADAPTAČNÍHO REŽIMU

Zde si odpovíme na **VO1 : Jsou rodiče informováni o podstatě adaptačního režimu?**

Ze získaných informací od **KP** nám vyplynuly následující závěry:

Pojem adaptační režim podle RVP PV 2017 znamená, že má nově příchozí dítě možnost se postupně adaptovat na nové prostředí a situace. Rodiče jako **podstatu adaptačního režimu** uváděli, že je to nějaké začlenění dítěte do skupiny, mezi ostatní děti, že je to jakési zvykání si na nové prostředí, postupné začlenění dítěte mezi ostatní děti, že je to o spolupráci mateřské školy s rodinou.

Adaptační režim by měl vypadat tak, že si dítě postupně přivyká na mateřskou školu a na vše, co se v ní bude během celého dne dít, měl by se alespoň přibližovat rodině. Podle rodičů by adaptační režim měl vypadat tak, že rodič může s dítětem trávit chvíli v mateřské škole. V mateřské škole má dítě jiný režim než v rodině.

Adaptaci na prostředí mateřské školy vidí rodiče v tom, jak celkově vypadá prostředí mateřské školy, jak se k dítěti chovají pedagogové, ostatní děti, jak je nastavený denní režim dětí. V mateřské škole jsou určeny pro děti mnohem větší prostory, na které nejsou děti přivyklé, nemají tu svoji intimitu jako v domácím prostředí.

Podle odpovědí od rodičů by se dítě mělo adaptovat na pedagogy, na prostředí bez rodičů, na ostatní děti a na režim.

Ze získaných informací od rodičů můžeme tedy usoudit, že rodiče jsou informováni o podstatě adaptačního režimu, že si pod tímto pojmem dokáží představit, co jejich dítě v mateřské škole čeká.

INFORMACE O ADAPTAČNÍM REŽIMU

VO2 zněla: **Kde rodiče čerpají informace o adaptačním režimu mateřské školy?**

Ze získaných informací od **KP** nám vyplynulo následující zjištění:

Rodiče získávají informace o adaptačním režimu i o prostředí mateřské školy od rodičů, kteří již v dané mateřské škole svoje dítě mají. Dále se ptají na otázky týkající se mateřské školy

samotných pedagogů. Někteří rodiče se informují za pomoci webových stránek, i když některé mateřské školy zde informace o adaptačním režimu neuvádějí.

Podle našeho zjištění rodiče očekávají, že informace budou vyvěšeny přímo na nástěnkách v mateřské škole, nebo že je získají u zápisu do mateřské školy.

Rodiče, kteří měli zájem vyhledávat informace o adaptačním režimu, nám na otázku, zda informace hledali, odpověděli, že ano. Naopak rodiče, kteří netušili, že mateřská škola nabízí možnost adaptačního režimu, odpověděli, že nehledali informace. S tím souvisela i následující otázka, která se týkala toho, zda rodiče měli dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem dítěte do mateřské školy.

Rodiče vyhledávající informace o adaptačním režimu jich měli dostatek. Naopak rodiče, kteří o možnosti adaptačního režimu nevěděli, neměli informace žádné. Ze zjištěných informací nám vyplynulo také to, že mateřské školy rodičům neposkytují dostatek informací o adaptačním režimu. Na otázku, zda byli rodiče seznámeni s podstatou adaptačního režimu v mateřské škole, odpověděla víc jak polovina rodičů záporně. Rodiče, kteří odpověděli ano, dostali dostatek informací o adaptačním režimu od mateřské školy před nástupem jejich dítěte. Ostatní rodiče uvedli zápornou odpověď vzhledem k tomu, že nedostali žádné informace, dostávali informace až v průběhu školního roku nebo po informacích nepátrali.

Rodiče, kteří se o adaptační režim tedy zajímali, uvedli, že v mateřské škole měli dostatek informací o adaptačním režimu. Také rodiče, jejichž mateřská škola má informace na nástěnkách nebo ve školním vzdělávacím plánu mají dostatek informací.

Někteří rodiče uvedli, že vůbec netušili, že nějaký adaptační režim jejich mateřská škola nabízí, že něco takového existuje.

ZÁJEM RODIČŮ O INFORMACE TÝKající SE ADAPTAČNÍHO REŽIMU

Zde si odpovíme na VO3 :Projevují rodiče zájem o adaptační režim mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě?

Ze získaných informací od **KP** nám vyplynulo následující zjištění:

Rodiče ke zjišťování informací o adaptačním režimu vedlo převážně to, že do mateřské školy umístili své dítě. Chtěli proto vědět, jakým způsobem má mateřská škola adaptační režim nastaven. Většina rodičů uvedla, že by je ke zjištění více informací o adaptačním režimu motivovalo to, kdyby se jejich dítěti v mateřské škole nelíbilo, nebo kdyby mělo nějaký problém.

Rodiče, kteří o existenci adaptačního režimu nevěděli, nemotivovalo nic pro to, aby o něm něco zjišťovali. Jednoho rodiče vedlo ke zjišťování informací to, že slyšel bavit se o adaptačním režimu ostatní rodiče.

Na otázku, zda se zajímali rodiče o aktivity, které nabízí mateřská škola v rámci adaptačního režimu, odpověděli rodiče, že se o aktivity zajímali. Rodiče, kteří uvedli, že ne, zdůvodnili svoji odpověď tím, že nevěděli, že nějaký takový režim v mateřské škole je.

MATEŘSKÁ ŠKOLA A ZAPOJENÍ RODIČŮ

Zde si odpovíme na VO4 : Je rodičům poskytnut ze strany mateřské školy prostor pro jejich aktivní zapojení do adaptačního režimu dítěte?

Ze získaných informací od **KP** nám vyplynulo následující zjištění:

V této oblasti jsme zjišťovali, zda rodiče získávají od pedagogů dostatek informací o adaptaci dítěte na mateřskou školu. Zkoumali jsme, jakým způsobem se rodiče mohou zapojit do denního režimu dětí. Rodiče uváděli, že mohou s dítětem trávit čas během dopoledne v mateřské škole, mohou za dítětem přijít při odpoledním vyzvedávání i se sourozenci.

V některé mateřské škole je to ovšem problém, protože pedagogové nejsou nakloněni k tomu, aby rodiče narušovali dětem režim, a raději doporučují rodičům, aby do dění v mateřské škole nezasahovali, je to jednodušší pro dítě i samotné rodiče.

Rodiče dále uváděli, že neví, zda je v jejich mateřské škole možné, aby zasahovali do denního režimu, že tuto informaci nezjišťovali, protože jejich dítě s adaptací nemělo žádné problémy. Zajímalo nás také, zda měla mateřská škola zájem o informace o dítěti při nástupu do mateřské školy. Měli jsme na mysli informace, které by usnadnily dítěti nástup do mateřské školy, protože pedagogové by o dítěti již něco věděli, a mohli by se vyhnout nepříjemným situacím např. s oslovováním dítěte.

Rodiče uvedli, že ve většině mateřských škol dostali vstupní dotazník, ve kterém byly základní informace. Rodiče by spíše uvítali osobnější otázky. V dotaznících byly většinou otázky typu: zdravotní stav dítěte, oblékne se, nají se, s čím si rád hraje atp.

Vzhledem k aktivnímu zapojení rodičů do mateřské školy a k usnadnění adaptace dítěti je důležité, aby mateřská škola během školního roku nabízela akce, do kterých se rodiče mohou aktivně zapojovat. Ze získaných odpovědí od rodičů tomu tak bohužel není ve všech mateřských školách, protože dva z rodičů odpověděli, že mateřská škola tyto akce poskytuje jen minimálně, snad dvě do roka a jedna odpověď byla, že neposkytuje vůbec možnost

pro zapojení rodičů do dění v mateřské škole.

Ostatní rodiče uváděli, že se mohou zúčastnit plavání, dětského dne, přípravy svačinky, Bramboriády, zahradní slavnosti, vánoční besídky, vánočního a velikonočního tvoření, akce „Mámo, táto, pojď si hrát,“ besídky ke dni matek, průvodu sv. Martina.

ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že rodiče jsou v dnešní „moderní“ době nuceni dávat do mateřských škol čím dál mladší děti, je téma adaptace na prostředí mateřské školy velmi aktuální. Aktuálním se stává také díky inkluzi. Cílem práce bylo poukázat na informovanost rodičů o možnostech adaptace dítěte na prostředí mateřské školy.

Odpovídali jsme si na výzkumnou otázku, zda jsou rodiče informováni o možnostech adaptace dítěte na prostředí mateřské školy. V empirické části jsme kladli rodičům otázky směřující ke zjištění, zda jsou informováni o možnostech adaptace svého dítěte na mateřskou školu, kde tyto informace získávají, zda o adaptační režim projevují zájem a jak se z pohledu rodičů k adaptačnímu režimu staví mateřská škola.

Na základě výzkumného šetření bylo dosaženo následujících zjištění, že rodiče o podstatě adaptačního režimu informováni jsou. Informace o adaptačním režimu čerpají z různých zdrojů. Nejčastěji informace očekávají ze strany mateřské školy na nástěnkách, přímo od pedagogů, na webových stránkách nebo se rodiče informují mezi sebou.

Menší informovanost pak mají o podobě adaptačního režimu v mateřské škole. Představují si jej v různých podobách. Ne každá mateřská škola dokáže splnit očekávání rodičů vzhledem k jejich přání. V některých mateřských školách nemají rodiče možnost za dětmi vstupovat během dne a narušovat tak jejich denní režim, proto o adaptačním režimu někteří rodiče nevědí.

Ze získaných informací od rodičů vyplynulo to, že děti se v mateřské škole adaptují na prostředí, pedagogy, kolektiv dětí, na to, že je tam bez rodičů, že je v mateřské škole jiný režim než znaly děti doposud z domu.

Rodiče projevují zájem o adaptační režim dítěte v mateřské škole hlavně z důvodu, pokud dítě není v mateřské škole spokojeno a i po delší době například pláče.

Téměř každá mateřská škola pořádá společné akce pro rodiče a jejich děti, aby se děti lépe adaptovaly na prostředí, kolektiv dětí, pedagogy, ostatní rodiče, provozní zaměstnance.

Adaptace dítěte na prostředí mateřské školy je složitou oblastí pro rodiče i děti. Nemůžeme jednoznačně říci, jak bude u dítěte v mateřské škole adaptace probíhat, ale rodiče za spolupráce s mateřskou školou mohou dítěti adaptaci usnadnit. Aby ji rodiče dítěti usnadnili, potřebují mít o adaptačním režimu více informací, než se k nim dostává ze strany většiny mateřských škol. Tato práce může sloužit jako zdroj informací pro rodiče, aby věděli, kde a jakým způsobem mají hledat informace o této problematice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIŽNÍ ZDROJE:

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Školní zralost*. Brno: Computer Press, 2007, ISBN 978-80-251-2569-4

BERČÍKOVÁ, A., ŠMELOVÁ, E., STOLINSKÁ, D. a kol. *Učitel - aktér edukačního procesu předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, 2014, 77 s. ISBN 978-80-244-4033-0

BRIERLEY, J. *7 prvních let života rozhoduje*. Praha: Portál, 1996, 112 s. ISBN 80-7178-484-2

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-068-5

DEISLER, H. H. *Každodenní problémy v mateřské škole: Výchova dětí od 3 do 8 let*. Praha: Portál, 1994. 108 s. ISBN 80-7178-010-3.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007, 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3

KLÉGROVÁ, J. *Máme doma prvňáčka*. Praha: mladá fronta, a.s., 2003, 144 s. ISBN 80-204-1020-1

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9

MAREŠ, J., PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. *Pedagogický slovník 6 vyd.* Praha: Portál, 2009, 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6

MATĚJČEK, Z. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, 143 s. ISBN 80-717-8085-5.

MATĚJČEK, Z. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1989. 336 s.

NIESEL, R., GRIEBEL, W. *Poprvé v mateřské škole*. Vyd. 1. Překlad Dana Lisá. Praha: Portál, 2005, 100 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-989-5.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I. - smysl a proměny dětství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002, 40 s., ISBN 80-7083-656-3

PETROVÁ, J. a kol., Psychologická charakteristika dítěte předškolního věku v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání In: BERČÍKOVÁ, A., ŠMELOVÁ, E., STOLINSKÁ, D. a kol. *Učitel-aktér edukačního procesu předškolního vzdělávání*. Olomouc: Univerzita palackého v Olomouci, 2014, 77 s. ISBN 978-80-244-4033-0

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2004. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN 80-87000-5.

SPLAVCOVÁ, H., KROPÁČKOVÁ, J. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016, 168 s. ISBN 978-80-262-1042-9

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola - teorie a praxe I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 168 s. ISBN 80-244-0945-8

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn - teorie a praxe II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 159 s. ISBN 80-244-1373-6

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 1999, 407 s., ISBN 80-7178-308-0

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-326-0

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha, Praha: Tauris, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8

ZDROJOVÉ ODKAZY Z ČASOPISŮ:

ANDRAŠŠÍ, M. Adaptace tříletých dětí v mateřské škole očima maminek. *Informatorium 3-8: časopis pro mateřské školy a školní družiny*. 2015, XXII, č. 7, s. 16-17. ISSN 1210-7506.

KICKOVÁ, P. P., HOSKOVCOVÁ, S. Adaptace na mateřskou školu. *Informatorium: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2013, XX, č. 7, s. 12-13, ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ, M. Každý začátek je těžký. *Informatorium: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2006, XIII, č. 7, s. 13, ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ, M. Nováčci ve školce. *Informatorium: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2012, XIX, č. 7, s. 12-13, ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ, M. Zvykáme si na mateřskou školu. *Informatorium 3-8: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2007, XIV, č. 7, s. 10-11, ISSN 1210-7506.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Internetové stránky Národní ústav pro vzdělávání [online]. Poslední změna 19. 6. 2017, [Cit. 19. 6. 2017]. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/775/>, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2017.

LEGISLATIVA:

Zák. č. 561/2004 sb. o předškolním, základním, středním, vyšším a odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů, novelizován zák. č. 178/2016 Sb.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1 - Ukázka přepisu rozhoru s **KP7**

PŘÍLOHA č. 1

Přepis rozhovoru s **KP7**.

1. Podstata adaptačního režimu

Výzkumník: „Co si představíte pod pojmem adaptační režim v mateřské škole?“

KP7: „Hm, zvyknutí si dítěte na prostředí, na učitelku, na děti.“

Výzkumník: „Jak by měl vypadat adaptační režim?“

KP7: „Hm, myslím si, že hlavně když dítě přijde poprvé do mateřské školy, aby se tam cítilo dobře, příjemně, aby mu pomáhali s různými problémy, a aby si tak nějak navyklo na tu mateřskou školu.“

Výzkumník: „V čem podle Vás spočívá adaptace dítěte na prostředí mateřské školy?“

KP7: „No, jak už jsem řekla, aby si dítě navyklo hlavně na to prostředí, aby se dokázalo odloučit od maminky, a vlastně aby se tam cítilo spokojeně a chodilo do školky rádo.“

Výzkumník: „Na co se podle Vás dítě adaptuje v mateřské škole?“

KP7: „Na všechno. Zvyknout si bez maminky, zvyknout si na nové paní učitelky, poslouchat je, zvyknout si na nové kamarády, umět se mezi nimi chovat a to je tak všechno.“

2. Informace o adaptačním režimu

Výzkumník: „Kde byste získali informace o adaptačním režimu mateřské školy?“

KP7: „Tak asi bych se podívala třeba na webové stránky.“

Výzkumník: „Hledali jste informace o adaptačním režimu vaší mateřské školy?“

KP7: „Nehledala.“

Výzkumník: „Měl/a jste dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem dítěte

do mateřské školy?“

Výzkumník: „Určitě ne, možná jsem to ani nepovažovala za nutné, přišlo mně to přirozený.“

Výzkumník: „Byl/a jste seznámena ze strany mateřské školy s podstatou adaptačního režimu?“

KP7: „Ne.“

Výzkumník: „Poskytla MŠ dostatek informací o adaptačním režimu před nástupem Vašeho dítěte?“

KP7: „Jenom takový jako základní informace, spíš takové provozního původu, oblečení. Ale něco, co se týká pohody toho dítěte, aby se dobře cítilo, ani ne.“

Výzkumník: „Je podle Vás v mateřské škole dostatek informací o adaptačním režimu dětí?“

KP7: „Myslím si, že ne, spousta rodičů ani neví co to je.“

3. Zájem rodičů o informace týkající se adaptačního režimu

Výzkumník: „Co Vás vedlo ke zjišťování informací o adaptačním režimu v mateřské škole?“

KP7: „No, já jsem je nějak moc nezjišťovala, ale pokud by byly problémy, tak bych se asi víc o to zajímala.“

Výzkumník: „Co by Vás motivovalo ke zjištění více informací?“

KP7: „No, přesně teď jak jsem řekla, kdyby mělo mé dítě nějaký problémy, s tím zvyknout si na tu mateřskou školku nebo problém s nějakou paní učitelkou.“

Výzkumník: „Zajímalo Vás, jaké aktivity nabízí mateřská škola v rámci adaptačního režimu společně s rodiči?“

KP7: „Nezajímalo mě to, ale možná kdyby to nějak víc dávali na vědomí, možná by to nebylo špatný se společně s rodiči na tom podílet.“

4. Mateřská škola a zapojení rodičů

Výzkumník: „Získáváte od pedagogů dostatek informací o adaptaci vašeho dítěte na mateřskou školu?“

KP7: „Většinou jenom základní informace, jestli je všechno v pořádku, nebo když je nějaký problém tak to nějak řeší, ale jenom velice nějak stručně a stroze.“

Výzkumník: „Jakým způsobem ve vaší mateřské škole probíhá možnost zapojení rodičů do denního režimu dětí?“

KP7: „No, hm, ta možnost tady je. Já jsem to nechtěla využít, ale někteří rodiče měli zájem, paní učitelky říkaly, že je tady ta možnost, ale určitě to není dobré, protože to narušuje kolektiv té třídy a neradi to využívají. Takhle jsem to jako slyšela.“

Výzkumník: „Měla mateřská škola zájem o informace o vašem dítěti při nástupu do MŠ?“

KP7: „Informace určitě, jenom takový ty základní, co se většinou vyplňuje do dotazníků, nic většího.“

Výzkumník: „Poskytuje mateřská škola akce, do kterých se mohou rodiče zapojit společně s dětmi?“

KP7: „No, to jsou tak dvě akce. Jedna akce bývá na Vánoce, nějaký takový vánoční tvoření, něco jak vánoční dílničky, tvoření rodičů s dětmi. A potom bývá taková besídka v květnu pro maminky, ke svátku matek.“

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Vendula Tintěrová
Katedra nebo ústav:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Berčíková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Adaptace dítěte na prostředí mateřské školy z pohledu rodiče.
Název v angličtině:	Adaptation of the Child to the Environment of a Kindergarten from the Point of View a Parents.
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá adaptací a adaptačním režimem předškolního dítěte na prostředí mateřské školy z pohledu rodiče. V teoretické části se věnuje současnému předškolnímu vzdělávání, charakterizuje dítě předškolního věku, rodinu a adaptaci dítěte na mateřskou školu. V empirické části se věnuje pomocí kvalitativně orientovaného výzkumného šetření informovanosti rodičů o možnostech adaptace dítěte na prostředí mateřské školy.
Klíčová slova:	Adaptace, adaptační režim, dítě předškolního věku, dětství, prostředí, mateřská škola, rodiče.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the adaptation and adaptation regime of a pre-school child on an environment of kindergarten from the point

	of view of the parent. In the theoretical part, it focuses on contemporary preschool education, characterizes child of a pre-school age, the family, and the child's adaptation to kindergarten. In the empirical part, it engages in a qualitatively oriented research study of parents' awareness of the possibilities of adapting a child to the kindergarten environment.
Klíčová slova v angličtině:	Adaptation, adaptation mode, pre-school age child, childhood, environment, kindergarten, parents.
Přílohy vázané v práci:	Doslovný přepis rozhovoru s KP7
Rozsah práce:	59
Jazyk práce:	Český